

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

Sv.
Allm. tidshkr.
Fol.

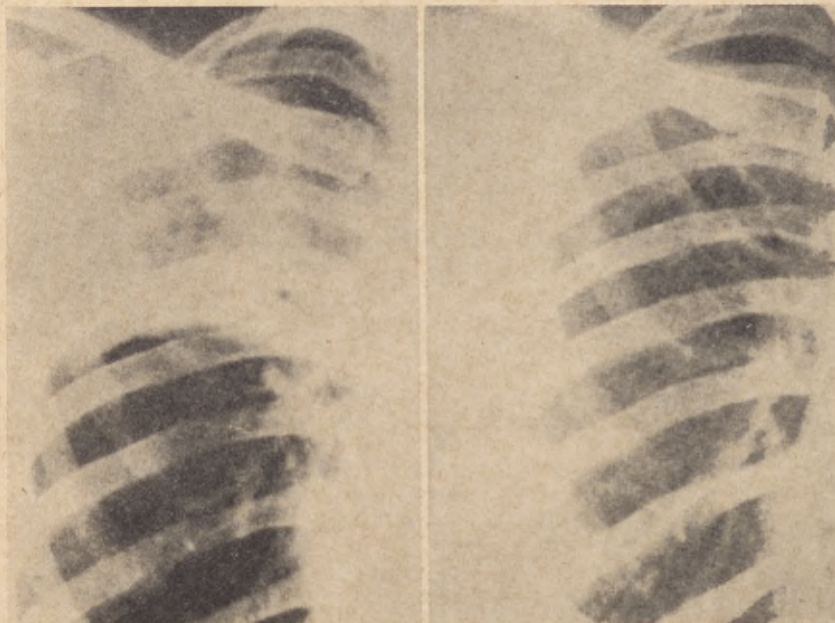
Rolf Jansson

nr 1
januari 1962
pris 1 krona

CYKLOSERIN

KAPSLAR

Obehandlad

Behandlad med Cykloserin + INH

CYKLOSERIN LILLY

Synnerligen god effekt på tidigare terapiresistenta fall av tbc.

Gelantinkapslar à 250 mg

Lätta att svälja.

Förpackningar:

1×50 kapslar

1×10×50 kapslar klinikförp.

ELI LILLY AND COMPANY • INDIANAPOLIS 6, INDIANA, U.S.A.

GENERALDISTRIBUTÖR I SVERIGE

APOTEKSVARUCENTRALEN VITRUM STOCKHOLM

Nytt år — och nytt namn

Vid årsskiftet antager vårt förbund i innehåll och praktik namnet Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka. Redan i somras, vid kongressen i Göteborg, antogs det nya namnet, men vissa praktiska omställningsproblem har gjort att det inte officiellt tagits i bruk förrän nu. I vilken mån skiljer sig det gamla förbundet — De Lungsjukas Riksförbund — från det nya? Innebär namnbytet någon kursändring, dvs. förändring av målsättning och arbetsmetoder? För alla våra medlemmar och sympatisörer landet runt — och inte minst då Status läsekrets — är det naturligt att ställa sådana frågor.

Först bör framhållas, att utvidgningen av organisationsunderlaget har sin grund i utvecklingen på vårt område. Vi känner alla till de s. k. massundersökningarna, som ursprungligen gick i tbc-uppspårans tecken. Metoden har medfört att även andra sjukdomar följt med "i förbifarten" — om man så får uttrycka det. Hjärt- och kärlsjukdomar samt lungcancer tillhör de stora sjukdomsgrupper man registrerar in bland "fynden" i skärmbildskampanjernas spår. Vi har för vår del funnit det vara väl förenligt med utvecklingen att inom vår organisationsram ge plats för dels de nya lungsjukegrupper, som numera i stigande omfattning mottages på sanatorier och lungkliniker, dels också för personer med hjärt- och

kärlsjukdomar. För de senare grupperna saknas ännu i stort sett de direkta kontaktmöjligheter vi har med lungsjukegrupperna. På sanatorier och lungkliniker finns patientföreningar, som är anslutna till vårt förbund. För utskrivna f. d. sjuka är konvalescentföreningarna en samlingspunkt. Genom bl. a. de möteskampanjer vårt folk redan igångsatt bör det emellertid finnas goda möjligheter för personer med hjärt- och kärlsjukdomar att — om de så önska — komma med i den intressegemenskap vi skapat genom konvalescentföreningarna. De finns i alla län och på alla större platser i landet.

Arbetet och målsättningen inom vårt förbund och lokalföreningarna är så väl bekant att det vore enklast att bara hänvisa till detta. Nyheten eller förändringen ligger främst i att vi öppnar intressegemenskapen för de nya grupperna. Den erfarenhet och det förtroende vi skaffat oss under drygt tjugårigt arbete — såväl hos centrala myndigheter och andra instanser som hos den stora allmänheten — tror vi skall vara av värde också för de nya grupperna, som vill samverka med oss. På lokalplanet verkar förbundet genom lokalföreningarna. De fullföljer förbundets intentioner främst i form av medlemsvård, ger personligt stöd och hjälp i olika former, söker stimulera till studier och en rikare personlig utveckling osv.

Den intressegemenskap vi eftersträvar avser dock inte att ersätta service som i annan ordning tillkommer och står till buds för hjärt- och lungsjuka. Vi tror emellertid att vårt eget organisationsarbete är ett viktigt komplement till andra anordningar inom sjukvård, rehabilitering och arbetsvård. En personlig kontakt med de hjärt- och lungsjuka i deras organisation måste vara en tillgång för alla, som har att syssla med deras livsfrågor.

När nu förbundet med nytt namn börjar ett nytt arbetsår kan man gott påstå att det är i takt med tiden. I ett uttalande nyligen — återgivet på annan plats i detta nummer — framhåller medicinalstyrelsens chef, Arthur Engel, att tiden nu bör vara mogen för att påbörja en *allmän hälsokontroll*, vilken främst bör rikta sig mot hjärt- och kärlsjukdomar samt cancer. I en sådan kartläggning förutsättes även att sociala faktorer såsom yrkesverksamhet m. m. tas upp i samband med den medicinska kontrollen. I den mån en sådan allmän hälsokontroll nu kan komma till stånd är det bara att konstatera en utvidgning av den uppspårande verksamhet, som tidigare i stort sett endast gällde tuberkulosen. En föresats så god som någon vid ett årsskifte bör vara att denna allmänna hälsokontroll måtte kunna påbörjas — och att detta sker så snart omständigheterna tillåter.

Sixten Hammarberg

Hjärtsjuka i allmän hälsokontroll — Se sid. 4!

Hjärtsjuka främst i allmän hälsokontroll

Medicinalstyrelsen har för avsikt att få till stånd en allmän och systematisk hälsokontroll för alla åldrar. Kostnaderna härför beräknas bli en utgiftspost för sjukkassan och tiden anses nu vara mogen för att förbereda reformen, säger generaldirektör Arthur Engel i ett uttalande. Allmän hälsokontroll i full omfattning skulle kräva en ökning av antalet läkare till 500. Här utgör läkarbristen ett hinder, men en försöksverksamhet inom ett landstingsområde kan genomföras utan att det behövs mer än tio extra läkare. Vad skall nu en sådan allmän hälsokontroll omfatta? Generaldirektör Engel betonar att vi främst behöver en hälsokontroll riktad mot våra stora folksjukdomar, hjärt- och kärlsjukdomar och cancer. Vad en hälsokontroll skall omfatta beror i viss mån

på individens ålder, kön, yrke och andra levnadsbetingelser, men den bör alltid omfatta upptagandet av en noggrann sjukdomshistoria, rutinmässig fysisk undersökning, vissa laboratorieprov och röntgenundersökning av bröstorganen. I läkarkretsar är man nog i stort sett positivt inställd till frågan, men man påpekar ofta att det är svårt att finna metoder som kan tillämpas på massundersökningar. Svårigheter finns, medger generaldirektör Engel. Detta får dock inte hindra oss att försöka genomföra en hälsokontroll så långt det går, tillägger han. I USA har man något som kallas "hjärtdiagnoscentra", som är mycket anlitade och uppskattade. Det borde vara möjligt att skapa någon liknande motsvarighet i Sverige.

Astmasjuka får nedsatta vårdavgifter

En undersökning, verkställd våren 1961, visar att utförsäkringsfrekvensen i allmänna sjukförsäkringen är högre för de astmasjuka än för de lungsjuka. Vårdtiderna är också avsevärt mycket längre för de astmasjuka, vilket innebär att det blir en kännbar ekonomisk börda för den som efter utförsäkring, har att själv svara för sjukvårdskostnaden. Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka har med denna undersökning som grund genom framställningar till landstingen sökt skapa likställighet mellan sjukdomsgrupperna ifråga om vårdavgifter. Tidigare har de lungsjuka av andra kategorier på hem-

ställan av förbundet beviljats nedsatt vårdavgift. Det gäller patienter med något slag av folkpension, vilka på grund av utförsäkring fått avgiften nedsatt till en krona samt patienter utan något slag av folkpension — i det senare fallet är det fråga om hel avgiftsbefrielse. Resultatet av förbundets framställningar visar hittills att tolv landsting beslutat om att ifrågavarande nedsättning av vårdavgifter också skall gälla de astmasjuka. Det är ett gott nyårsbudskap till de astmasjuka och en framgång för tanken på likställighet mellan olika sjukdomsgrupper på satorier och lungkliniker.

Fackföreningsrörelsens ansvar

När Alva och Gunnar Myrdal år 1934 utgav sin kända bok "Kris i befolkningsfrågan", en bok med vidsträckt aspekt och djärva reflexioner, uppmärksammades också de handikappade. Problemet hur man ska kunna bereda även "individerna av icke toppkvalitet" plats i produktioner ägnades en ingående analys. Vad de båda författarna bl. a. framhåller om fackföreningsrörelsens ansvar i detta avseende är inte ett alldeles föråldrat kapitel i boken trots att vi nu skriver 1962 i stället för 1934. Följande citat är väl värt att begrundas än i dag:

"Fackföreningsrörelsen får här icke stå hindrande i vägen. Gör den det, riskerar den sitt djupaste socialpolitiska ideal att värna det arbetande folkets intressen. Ty dit hör, eller åtminstone: dit borde höras även dessa individer av icke toppkvalitet. En fackföreningsrörelse som i detta och andra hänseenden utvecklade sig i riktning att utstötta de svagare och värna de starkare skulle ha förlorat sin själ — den skulle bära sin egen undergång innesluten just i sin största maktutveckling. För vår del skulle vi helst av allt önska, att fackföreningsrörelsen själv, medveten om frågans allvar, upptogs detta viktiga socialpolitiska problem till grundlig utredning."

ORD AV STATSRAÐ

"Jag vill också understryka, att de handikappade har rätt att fordra av oss att få leva på samma materiella standard som andra människor."

(Statsrådet Rune Johansson vid SVCK:s jubileumskonferens den 18 okt. 1961)

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: Einar Hiller
Redaktör: Sixten Hammarberg
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Postgiro nr 95 00 11

Annonspriser: Omslagets sista sida 500:—
1/2-sida 400:—
1/4-sida 125:—
Småannonser: 58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm
1/2-sida 225:—
1/4-sida 65:—

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

VAR LIGGER TUBERKULOSEN	6
HISTORIK OM MÄN I VITT	8
HJÄRTSJUKA I CENTRUM	11
BILDKRYSS	13
KONST PÅ VANDRING	14
KULTURELLA FROSTMARKER	18
LEKAR PÅ IS OCH SNÖ	20

OMSLAGSBILD:

Vintersport vid sekelskiftet — teckning av Rolf Jansson

Tekniska hjälpmedel av olika slag för handikappade

behövs — och det behövs också forskning och praktiska idéer för att få fram sådana hjälpmedel. SAF, LO, TCO, civildepartementet, arbetsmarknadsstyrelsen och SVCK (Svenska Vanförevårdens Centralkommitté) har ställt sig bakom en pristävling för att stimulera idéskapande förslagställare att framlägga förslag. Förslagen avser bl. a. anordningar för förflyttning av handikappade i byggnader och på arbetsplatser, hjälpmedel för att bättre utnyttja verktyg och maskiner, stöd-anordningar, ändringar på maskiner osv. Förslagen kan även gälla förändrade driftmetoder m. m. i syfte att främja arbetsmöjligheterna för handikappade.

Dagens Nyheter granskar dessa förslag på ledande plats och skriver:

"Varje initiativ för att hålla medvetandet kring dessa frågor vaket är att välkomna. Den handikappades lott ter sig för de flesta människor så skrämmande att man gärna skyggar för problemen; men i de stigande psykiska pårestningarnas och de talrika trafikolycksfallens epok utgör de handikappade ingen fast avgränsad grupp bortom den vanlige medborgarens riskzon, utan en bred, flytande sektor inom vilken var och en kan hamna, men som var och en också har eller bör ha chans att lämna.

Den särskilda förslagspristävlingen för de handikappade är värdefull som tankeväckare och idéstimulans. Men givetvis är den stora frågan på området hur man snarast skall ge arbetsvården och rehabiliteringen i bred skala, den stolta förutsättningen för framtidens icke inkomstprövade förtidspensionering, ökad styrsel och verkliga resurser, så att man inte tvingas förtidspensionera människor i onödan — en otjänst för näringslivet, men främst för den handikappade själv."

KOM IHÅG

att vårt förbund (f. d. De lungsjukas riksförbund) nu heter RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

En allmän hälsokontroll är väl motiverad

ur humanitär synpunkt skriver Svenska Dagbladet. Den måste vara lönsam ekonomiskt sett också fort-

PRESS | eko

sätter tidningen. I begreppet hälsokontroll inlägger man som bekant regelbundna läkarundersökningar i syfte att kontrollera hälsotillståndet, dvs. att upptäcka sjukdomar så

tidigt som möjligt. Redan nu praktiseras i viss utsträckning sådan hälsokontroll vid större företag, bl. a. vid Asea, Sandvikens Jernverk och Svenska Metallverken. Statens järnvägar och Stockholms spårvägar är också verksamma på området. Undersökningarna i Stockholms stad ger en del intressanta fakta:

Av 198 undersökta arbetstagare — manliga kollektivanställda, som fyllt 45 år, och manliga tjänstemän, som fyllt 55 — hade 98 personer dittills okända eller

Forts. å sid. 9

NYTT I STUDENTSKRIVNING

I höstens studentskrivningar med historia, filosofi och "elektronrör" m. m. kom en ny rubrik: "De fysiskt handikappade i dagens samhälle." Ett bra piller av Kungl. Skolöverstyrelsen — vad säger studenterna själva?

Jämsides med de rent medicinska åtgärderna i tuberkulosvården görs också sociala kartläggningar. Undersökningar av visst utvalt material kan ge oss en bild av tuberkulosen som dagaktuellt samhällsproblem. Av stort intresse är två typiska storstadsundersökningar, i Stockholm och Göteborg, vilka båda visar samstämmighet på åtskilliga punkter, när man jämför de resultat man kommit fram till. En av dessa undersökningar med rubriken "Var skall man i dag söka tuberkulosen?" redovisas av S.-G. Holmdahl i *Svenska Läkartidningen* nr 40 1961. Undersökningen har gjorts vid Renströmska sjukhuset i Göteborg. Innan man närmare går in på detaljfrågorna kan det vara skäl att

personer. Ser man först på *åldersfördelningen* var 40 % (28 st.) av de 69 manliga patienterna i undersökningen i åldersgruppen 45—64 år; 17 st. eller 25 % var över 65 år. Av de 31 kvinnor, som ingick i undersökningsmaterialet, finner man en jämnare åldersfördelning. Inom den manliga gruppen i åldern 45—64 år var 21 % av männen ogifta och lika många fränskilda. Motsvarande siffror för "normalbefolkningen" är 12 % respektive 4 %.

◇

Problemet standard och trångboddhet redovisas i en tabell. Av de 69 männen hade 31 en "dålig (omodern el. trångbodd) bostad", 2 sak-

I undersökningens redovisning har också frågan om *nykterhet* respektive *onykterhet* tagits upp. I nykterhetsnämndens register återfanns ingen av de kvinnliga, men 24 av de 69 manliga patienterna. Ett diagram visar bl. a. att alkoholmissbruk är relativt vanligare bland ogifta än gifta män. I visst samband med nykterhetstillståndet står yrkesverksamheten. Av männen hade 18 under de två närmast föregående åren varit verksamma inom *kvalificerade yrken* medan 22 hade haft arbeten, som ej fordrat yrkesutbildning. De övriga 29 hade inte haft något (regelbundet) arbete. Drygt hälften av den senare gruppen tillhörde alkoholmissbrukarna. Av de 52 männen i åldrarna 18—64 år bil-

Var ligger tuberkulosen på den sociala skalan?

erinra om några allmänna iakttagelser, som ställer de två specialundersökningarna i Stockholm och Göteborg i ett större sammanhang. Sedan flera år tillbaka kan man hos tbc-patienterna notera en manlig dominans och att de lägre socialgrupperna — inte minst i storstäderna — i större utsträckning än de bättre situerade drabbas av sjukdomen. Härvid är att märka att vissa grupper i de lägre socialskikten: socialt missanpassade (alkoholmissbrukare, fränskilda, psykiskt abnorma etc.) på skilda håll i världen utgör en stor del av tuberkulosklientelet. Intressant är också att vårt land, som mottager en stor del arbetskraft från utlandet, fått ett alldeles speciellt tbc-problem — till en början särskilt accentuerat av flyktingar, som genom svåra umbäranden av olika slag uppvisade hög tbc-frekvens. Den 31 dec. 1960 fanns ungefär 3.300 fall av icke uppenbart läkt tuberkulos bland de cirka 200.000 icke naturaliserade utlänningarna i vårt land.

◇

Undersökningen på Renströmska sjukhuset i Göteborg omfattade en viss dag — den 15/3 1961 — 100

Det gäller inte bara sjukhusplats — många andra problem återstår för den sjuke.

nade bostad och 28 redovisade en "tillfredsställande (modern) bostad". I 8 fall talas om "acceptabel" (halvmodern) bostad. De 31 kvinnorna hade i 14 fall "tillfredsställande", i 11 fall "dålig", i 6 fall "acceptabel" och ingen "saknade" bostad. Med "omodern" bostad avses en sådan som saknar centralvärme, eget WC eller bad och där trångboddheten varit för stor. De "acceptabla" karakteriseras som halvmoderna bostäder.

För att ge en närmare bakgrund till dessa siffror kan nämnas, att av Göteborgs ca 138.000 lägenheter hade 1955 ca 77 % centralvärme och 70 % eget WC.

dade hälften en grupp, som bestod av alkoholmissbrukare, fränskilda och personer utan ordnat arbete under de två föregående åren. Av hela antalet män (69) uppfyllde endast 5 följande villkor: gift, tillfredsställande bostad, inga alkoholproblem och ett arbete för vilket fordrats yrkesutbildning.

◇

Jämförelsen mellan den i korthet presenterade undersökningen vid Renströmska sjukhuset i Göteborg och den tidigare gjorda Söderbyundersökningen i Stockholm visar samstämmighet på vissa punkter. Söderbysiffrorna innefattar 170

Långtidssjuka i bostadskön

Om sambandet mellan långtidssjukdom och bostadsbrist skriver professor Anders Otterland i *Dagens Nyheter* under rubriken "Sjukdöd i bostadskö". Han påpekar att svårigheterna just för de långtidssjuka kan sammanfattas på följande sätt:

1. Lägenheten ligger för högt upp i fastigheten.
2. Lägenheten är överbefolkad eller har sanitära olägenheter.
3. Lägenheterna saknar utrustning särskilt anpassad för de sjuka och deras speciella sjukdomssituation.

I en del undersökningar som gjorts bl. a. i Göteborg bestyrker de sjukas egna vittnesbörd professor Otterlands punkter.

SAGT 1. — Jag är kroniskt astmasjuk, har svårt att gå i trappor. Bostaden är belägen i 4:e våningen (ej hiss). Måste vila i varje avsats, orkar annars inte upp.

SAGT 2. — Vintertid är bostaden kall. Det är påfrestande för hjärtat att bära bränsle fyra trappor upp från källaren, likaså att dagligen besöka toaletten, som ligger på gården.

SAGT 3. — Lägenheten är fuktig och kall. Jag har inget bad eller varmvatten, vilket jag så väl behöver. Så har jag över 200 trappsteg till lägenheten.

manliga patienter mot 69 män på Renströmska sjukhuset. Slutsatsen blir att lungtuberkulosen numera är att finna i högre åldersgrupper och speciellt då i grupper med familjesvårigheter, människor, som har svårt att anpassa sig i äktenskap och samhälle, alkoholmissbrukare och s. k. härbärgesklientel. Även om nu dessa "stickprov" omfattar två storstäder — Göteborg och Stockholm — torde de dock vara av intresse för bedömning av läget i övriga delar av landet. Utredningsresultatet från Göteborg bör — enligt utredningsmännens synpunkt — ge tillräckligt underlag för en skärpt hälsokontroll av speciella grupper.

Nya medicinska handböcker

Man kan spekulera över vad som lett till att några bokförlag nu verkligen lagt manken till för att ge oss medicinska handböcker av toppklass. Kanhända har den moderna TV-tekniken inspirerat till att smälta ihop textmassorna — koncentrera texten efter moderna journalistiska principer — och med bildens hjälp redovisa vår kropps innersta hemligheter i nästan eleganta vridscener med färg och liv. I varje fall bör vi läsare inte sörja den "gamla" läkarboken. Vi har fått nya läkarböcker, som verkligen lockar till studium av vår egen kropp och dess funktioner. Om vi bläddrar i dem kan vi faktiskt inte låta bli att läsa — så ska man servera vederhäftig medicinsk allmänbildning! Detta är faktiskt ingen förlagsreklam utan ett omdöme man utan tvekan vill ge oreserverat åt den nya givnen i läkarböcker för olärd och lärd.

*

Människan i Focus heter den första boken för vilken ovanstående allmänna reflexioner om en modern medicinsk uppslagsboks förtjänster gäller. Den omfattar 460 sidor på fint papper och med ett väl-

medicinskt

redigerat bildmaterial — nästan medicinska kortfilmer med lättfattliga förklaringar. Att ge sig in på en längre presentation av innehållet måste av lättförståeliga skäl bli en alltför gigantisk arbetsuppgift: boken innehåller 500 artiklar om människan, både frisk och sjuk, 150 sidor bilder, specialtabeller över födoämnen, vitaminer och kalorier m. m. Särskild omsorg har ägnats ordförklaringar, recepttermer och läkarlatin. Den som tror sig ana en alltför ensidig medicinsk inriktning kan lugnas med att en fullt modern orientering i samhällets hälsoservice och ekonomiska hjälpmöjligheter sammanfattats under rubriken "Sjukdom och samhälle". Vad kostar nu ett sådant modernt uppslagsverk? Ja, i klotband kostar *Människan i Focus* 75 kr, men så är det också en volym med gediget innehåll för folk med krav på tidsenligt vetande.

*

En läkarbok ska inte skrämra oss — den ska ge rejäl vederhäftig upplysning. Den ska heller inte "ersätta doktorn" utan snarare göra oss vanliga människor lättare att umgås med då vi nu behöver söka hans hjälp. Ungefär så har väl re-

daktionen för *Vår läkarbok* resonerat. Det är en medicinsk uppslagsbok i det mindre formatet, men ändå så innehållsrik att den ger svar på de frågor som kan bli aktuella i samband med sjukdom och sjukdomstillstånd. Även om denna bok gäller att redigeringen tagit fasta på möjligheterna att — inte minst med bildens hjälp — ge medicinsk upplysning i lätt-samma portioner. Texten är egentligen lånad från Danmark, skriven av ett tjugufemtal kända danska läkare. För omarbetningen till svenska och svenska förhållanden ansvarar dr Folke Ludin — känd som "radiodoktor" i Skol-TV med program om människokroppen. Också här finns det utmärkta förklaringar till olika medicinska specialuttryck. Rubriksättningen i hela boken är klar och bör göra det mycket stimulerande för läsaren att "forska" i innehållet bakom rubrikerna.

S. H.

Människan i Focus, Almqvist & Wiksell/Gebers Förlag, pris i klotband 75:—.

Vår läkarbok, Rabén & Sjögren, pris inb. 22:50.

Tbc-statistik

De senaste siffrorna för tbc-vården föreligger nu — de för 1960 — och en sammanställning följer här. De är hämtade ur den statistik Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar offentliggör varje år.

1. Antalet nyupptäckta fall av tbc (alla slag) utgjorde 4194 därav utgjordes 69 % av lungtuberkulosfall. Motsvarande totalsiffra var 1959 4449

2. Kvarstående fall i dispensärregister: 53981 (alla slag av tbc) — enbart lungtbc 45015. Motsvarande totalsiffra 1959 var 57832 — enbart lungtbc 47782.

3. Antalet tillfrisknande enligt dispensärregister var 6423. (1959: 6329). Döda: totalt 461 (lungtbc 437). Motsvarande siffror 1959: 471 resp. 447.

Sanatorieromanen har inte spelat ut sin roll. Alltjämt synes motivet sanatoriepatienten—livet—döden locka skrivkunnigt folk till kraftansträngningar. Ämnets lyskraft demonstreras på nytt i en nyöversatt engelsk sanatorieskildring "The Rack". I svensk översättning blir det alltså "sträckbänken". Vad nytt har nu denne romanförfattare, A. E. Ellis, lyckats krama fram i sitt manuskript? Enklast kan man först besvara frågan med en hänvisning till förlagets presentation på den översatta bokens baksida: att "en debutbok inte på många år väckt sådant intresse i England som denna "kraftfulla och gripande sanatorieskildring."

*

Naturligtvis är det här, liksom i de flesta sanatorieromaner, några utvalda i kollektivet som känner, tycker och tänker såsom enskilda individer. Men inom den slutna sjukdomscirkeln är de ändå bara de utvalda; de som spelar på scenen. De mindre färgstarka aktörerna på sjukdomens estrad förblir anonyma i sina sängar. Paul är en 27-årig cambridge-

SANATORIELIV

i ny roman

student, han vistas på ett höglandssanatorium "Les Alpes", han brottas med sjukdomen: smärtsamma gasningar, tappningar och operationer. Och — naturligtvis! — där finns hans luftiga förälskelse i en sjuttonårig flicka. Vad nytt frågar man sig änyo! Vi har redan känt igen det klassiska mönstret. Motivet delar Ellis med Thomas Mann, Sven Stolpe och många andra sanatorieskildrare. Trots detta är den här skildringen inte urvattnad. Den egna styrkan finns i dialoger och iakttagelser; i skuggor, ljus och fladdrande feberfantasier över bladens mångfald. Ordens kärva klang skär till hårt ibland för att sedan höja sig högt över sjukdomens realiteter, till blå alptoppar. Det senare språket kan en engelsk student hämta hos Shakespeare, det förra skapar det dagliga umgänget med sjukdomen: en vardagsprosa, som inte alltid står på högsta estetiska nivå. Här några smakprov:

— — — Alltför utom sig för att kunna tänka skyndade han från toaletten till läkarmottagningen. "Alla mina inälvor håller på att ruttna bort!" ropade han. Doktor

Historik om

"MÄNNEN I VITT"

"Tekniken och medicinens framsteg har omgestaltat mänsklighetens världsbild. Teknikens framsteg är gigantiska, men läkekonstens är på sätt och vis ännu viktigare." Dessa ord står som inledning till kapitlet "Kirurgernas seger" i en bok om läkekonstens utveckling under hundra år. En österrikisk läkare, Hugo Glaser, är författare till denna märkliga översikt, som nu föreligger i svensk översättning. "Slump och skicklighet" har man nästan

lust att sätta som rubrik på denna livfulla, ofta dramatiska skildring av en läkare, som också tydligen besitter talanger som skribent. Det sista får under inga förhållanden tolkas som något tvivel på kvalitet och vederhäftighet.

*

Talet om "slumpen" i läkekonstens utveckling kräver en kommentar. När Alexander Fleming, penicillinets upptäc-

Sir Alexander Fleming i det anspråkslösa laboratorium, där han upptäckte penicillinet.

Bruneau lyssnade oberörd på Pauls förfärad skildring. "Var det inget mer?" sade han. Och så förklarade han buttert, att missfärgning av urinen var förknippad med färgämnetts normala verkan. När Paul skulle lämna läkarmottagningen sade syster Miriam skakande av skratt: "Mon-sieur, ni fick färgämnet för att spotta blått, inte för att pissa blått."

I ett annat avsnitt är Paul invecklad i en diskussion med doktor Vernet. Det gäller olika organ och deras plats på värdeskalan. Doktor Vernet säger: "Uppriktigt sagt har levern aldrig varit min starka sida — den är det enda organ i människokroppen som inte har lyckats fånga min fantasi. Jag föredrar sådant som man lätt kan komma åt och ta bort om det behövs. — — —"

Citaten ger en uppfattning om rollerna de agerade har: patienten från sin utgångspunkt, läkaren från sin. Boken bör ge varje läsare möjlighet att ana det rent mänskliga bakom ordkulisserna — "sträckbänken" är nog den bästa rubriken på den här skildringen. Läsaren utan egna sanatorieerfarenheter kan säkert inte helt undgå att dras in i erfarenheternas sugvirvel — känna pinans hugg. Om han därutöver känner sig särskilt engagerad i den lungsjukes öde är däremot högst ovisst. Man kanske helst vill slå igen boken — helst glömma den, inte låta bilderna etsa sig fast i minnet.

S. H.

A. E. Ellis: Sträckbänken, Bonniers, pris 26:50.

Medicinen använder röntgenstrålar inte bara för diagnos utan också för behandling av bl. a. tumörer.

kare, var sysselsatt med odling av s. k. bakteriekulturer fick han i sina skålar av någon anledning en mögelsvamp, som framkallade vissa förändringar i bakte-rieodlingen. Härigenom kom Fleming att upptäcka egenskaperna hos denna svamp av familjen Penicillium — grunden till det revolutionerande läkemedlet penicillin var lagd. Slutsumman blir att slum-phen spelat vetenskapsmannen ett spratt — men hans energiska forskaröga släppte inte "missödet" förrän han avtvingat det en världshistorisk medicinsk framgång.

*

Minst lika spännande är det att följa kirurgernas metodik och växande resurser: hjärnkirurgi, förlossningskonst, transplantation av organ, ortopedkirurgi osv. Att följa hjärtspecialistens mödor fram till det ögonblick då hans metod "slår" på rätt sätt ger nästan intryck av en idrottsmans kamp på banan — en tävlan på högsta nivå för att ge liv och hälsa åt medmänniskorna. Kapitlen om röntgenstrålar, gifter och vitaminer är likaledes en stimulerande läsning. Att författaren inte ensidigt hänger sig åt medicinmännens segrar framgår av slutavsnittet. Till de ännu olösta problemen inom medicinen hör cancer eller kräftan, framhåller han. I slutorden talar doktor Glaser även om "en stor terapi för själen" — en fast moral och en seger för den humanistiska tanken, som även läkekonsten så väl behöver. Först då — menar han — har man vunnit den fullständiga segern över all sjukdom.

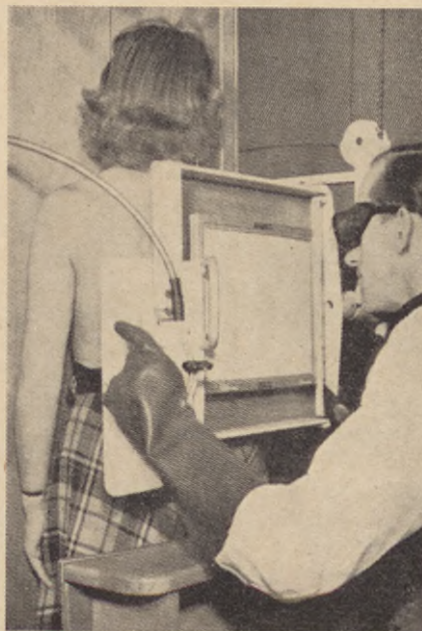
S. H.

Hugo Glaser: Den segerrika kam-
pen, läkekonstens utveckling un-
der hundra år, Rabén & Sjögren,
pris 28:50.

Hur röntgen- bi den utvecklats . . .

Så här enkel var röntgenapparaten från början, närmare bestämt omkring 1900.

Nu kan vi bli "genomskådade" i en modern apparat med många nya finesser.

■ PRESSEKO

Forts. fr. sid. 5

förbisedda sjukdomar till ett antal av 137! 49 procent av de undersökta var alltså i behov av läkarvård eller läkarkontroll. En annan undersökning, som gällde 100 kvinnor, fyllda 45 år, ledde till konstaterandet av sjukdomstillstånd hos 45 procent.

Om man studerar dessa siffror är det inte så svårt att förstå varför Stockholms stad nu planerar att lägga upp hälsoundersökningar i större skala — kanske de största av detta slag i Norden och i Europa. Man räknar främst med att alla kommunalanställda, som nästa år fyller 40, 45, 50, 54, 58 och 60 år skall bli grundligt examinerade, om de själva så önskar.

Som bekant tilltar också sjukligheten med åldern och gör sig ofta först gällande vid en tidpunkt då den anställde befinner sig på höjden av erfarenhet och yrkeskunnande; det måste vara ett väsentligt ekonomiskt intresse att se till att hans eller hennes kondition upprätthålls genom att sjukdomar uppspåras och om möjligt botas på ett tidigt stadium.

I det speciella fallet Stockholm är det ganska lätt att påvisa vad som "lönar sig", eftersom det finns statistik att arbeta med. Från 1960 finns en enhetlig sjukredovisning för stadens cirka 30 000 anställda. Enligt denna är antalet sjukdagar för män i genomsnitt 20 per år och för kvinnor 23,1. Tendensen till ökad frånvaro med stigande ålder är ytterst utpräglad. En manlig tjänsteman under 25 år är borta från arbetet 8,9 dagar om året; vid över 55 års ålder är han frånvarande 23,2 dagar. Kollektivanställda män i samma äldre årsklass redovisar i genomsnitt inte mindre än 48,3 sjukdagar och det är inte utan att man frågar sig varpå denna väldiga differens kan bero. Är de kollektivanställda så mycket mera pressade än tjänstemännen eller finns det andra skäl? Saken skall inte närmare diskuteras nu, men det bör dock kanske konstateras att den intygsfria korttidsfrånvaron endast utgör 15 procent av all frånvaro och att alltså 5 procent styrks med läkarintyg.

Frånvaron på grund av sjukdom kostar stora summor — man talar om "åtminstone ett tiotal milj. kr" för Stockholms del. Arbetet med att analysera och kartlägga sjukdomarna på ett tidigt stadium måste — som tidningen skriver — vara en fråga av stor humanitär och ekonomisk räckvidd.

Tbc-medicin hemma utan sjukhusvård medför återfallsrisker

Fyra sanatorieläkare presenterar belysande punktundersökningar

Genom en jämförande undersökning i fyra olika delar av landet har överläkarna I. Stähle, Kolmårdssanatoriet, R. Ardel, Furs sanatorium, R. Lemming, Arvika sanatorium och C. Ryde, Sandträsk sanatorium försökt ge oss en bättre uppfattning om tbc-situationen i landet än vad vi f. n. har. Även om man konstaterar en allmän förbättring av läget — att vi i dag har ett helt annat utgångsläge för tbc-bekämpande än för ca två årtionden tillbaka är odiskutabelt — kan ifrågasättas om vi ändå inte går omkring med en alltför ljusblå uppfattning om den lömske sjukdomsfienden. Den punktundersökning de fyra nämnda sanatorieläkarna presenterar för oss ger ett starkt belägg för den sistnämnda uppfattningen.

Har sjukdomens svårighetsgrad förändrats?

En fråga, som särskilt sysselsatt utredningsmännen, är huruvida de första gången vårdade lungtbc-fallen är lindrigare nu än förr. Härvid har man haft en jämförelse mellan åren 1949 och 1959 som utgångspunkt. År 1949 hade man ännu platsbrist och de första gången vårdade var ett urval av de svåraste fallen, som krävde omedelbar vård. Tio år senare — dvs. 1959 — hade situationen radikalt förändrats. Sistnämnda år kunde i stort sett alla nyinsjuknade snabbt tas om hand då det fanns gott om lediga sjukhusplatser. Trots detta förändrade förhållande visar den företagna undersökningen att sjukdomens svårighetsgrad och smittsamhet hos de för första gången vårdade utskrivna lungtbc-fallen ej nämnvärt ha förbättrats under 10-årsperioden 1949—59.

Svårt genomföra "PAS-kuren" hemma

Det är för övrigt anmärkningsvärt att så många av de nyupptäckta registrerade fallen av aktiv lungtuberkulos inte kommer till vård på lungsjukhus. Enligt utredningsmännens uppfattning är det synnerligen önskvärt att varje nytt fall tidigt får adekvat behandling och att denna behandling inleds på ett sjukhus — inte såsom stundom synes ske, ambulatoriskt. En primärt ambulatorisk kemo-antibiotisk behandling är mycket svår att genomföra konsekvent. Många patienter har i början besvär för aminosalyl (PAS). En utprovning av det PAS-preparat, som bäst täles, är svår att genomföra i hemmet, och resultatet blir att den sjuke mången gång låter bli att ta medicinen och en kombinerad behandling blir därför inte genomförd. Undersökningar av patienter med poliklinisk PAS-INH-behandling visar att bortåt 50 % inte alls eller blott i ringa utsträckning tar sin PAS. Detta medför försämrade läkningsmöjligheter, starkt ökad risk för uppkomst av INH-resistenta tuberkelbacillstammar och ökade risker för recidiv. Vid en fristående centraldispensär i ett av sjukvårdsområdena erhöll under tiden 1/1. 1954—31/12 1960 88 fall av nyupptäckt lungtuberkulos primär kemo-antibiotisk behandling i hemmet. Dessa fall torde genomgående ha varit ganska lindriga vid upptäckten. Hittills har 24 av dessa (27 %) blivit intagna på lungsjukhus för recidiv av sin lungtbc, som då var i mer avancerat stadium än tidigare. Denna skrämmande höga återfallsfrekvens visar enligt utredningen att primärt ambulatorisk kemo-antibiotisk behandling är olämplig — dvs. behandling hemma utan föregående sjukhusvård.

Alltjämt hög sjukdomsfrekvens

Antalet tuberkulossjuka i behov av vård på lungsjukhus tycks inte ha minskat i den omfattning man har anledning antaga. År 1949 intogs 14.782 personer för vård — tio år senare (1959) var siffran 14.759. Alltså så gott som samma antal. Den viktigaste orsaken till de "friställda sängarna" torde kunna sammanfattas i: förkortade vårdtider och effektivare behandlingsmetoder av olika slag. Att vi alltjämt har ett så stort antal sjuka avslöjar en ganska hög återfallsfrekvens. Utredningsmännen ifrågasätter om det inte vore lämpligt att förlänga vårdtiderna på lungsjukhusen och skärpa kontrollen av den fortsatta ambulatoriska behandlingen. I stort sett ger de fyra läkarnas punktundersökningar — som mera utförligt behandlas i en sammanställning kvartalsskriften Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar utger — starka belägg för att folksjukdomen tbc alltjämt måste uppmärksammas och bekämpas med alla tillgängliga medel.

Ett institut för ryggskador

har öppnats i Medelpad i Torpshammar. Anläggningen, som tillkommit på initiativ av Svenska cellulosaaktiebolaget, avser att ge främst skogsarbetare behandling för ryggåkommor. Vid full beläggning kan 18 patienter tas emot. En gymnastikdirektör är föreståndare för institutet.

I STATUS

läser Ni om aktuella frågor för hjärt- och lungsjuka i 60-talets samhälle.

Medverkande vid informationsmöte i Landskrona med Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka. Fr. v. lasarettsläkare Curt Wallman-Carlsson, ordf. i Centralorganisationen för Malmöhus län, Bengt Jarnhäll, och ordf. i Landskrona-föreningen, Ewert Mattiasson.

Hjärtsjuka i centrum vid möten landet runt

Förbundets namnändring och utvidgningen av organisationsunderlaget avspeglar mötes- och kursverksamheten landet runt. Status sysslar annars mycket litet med det interna förbundsarbetet, men nu kan det vara fullt befogat med ett svep över organisationsfältet. Pressklipp och andra meddelanden visar att de hjärtsjuka kommit i blickpunkten. Våra hjärtläkare har också varit livligt i elden. Med hjälp av film, bilder och sakliga redogörelser har vi fått kännedom om både svårigheterna och de medicinska framstegen, då det gäller hjärt-kärlsjukdomar. Problemet i dag är att få dessa nya sjukdomsgrupper kartlagda och kända. Här återstår mycket att göra. För oss är det

nya namnet — Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka — ett namn som förpliktar. De nya grupperna måste ges samma stöd och känsla av samhörighet i organisationen som tidigare medlemsgrupper fått. De möten vi här summeriskt redovisar är en lovande upptakt: medicinska målsmän har villigt ställt sig till förfogande med föreläsningar och synpunkter på sitt arbete, de hjärtsjuka själva har redan på olika sätt visat sin uppskattning. Intresset för en organisatorisk gemenskap finns hos de hjärtsjuka. Mycket tyder också på att de länge levat på en socialt sett illa belyst sektor och behöver få sina problem och förhållanden kända. Den organisatoriska aktivitet som inletts är ett

Film, föreläsning om hjärtsjukdom, och vid kaffet fr. v. Alfred Lindahl, Statusredaktören, och kurator Nyman med fru.

Öjebokören gav ett uppskattat program vid mötet i Karlskoga.

led på vägen till större förståelse för en ny stor handikapppgrupp.

*

Geografiskt sett skedde upptakten i Örebro län vid en kurs i höstas, sedan kom Karlskoga och mötesserien gick vidare söderut med möten i Enköping, Landskrona och Trelleborg. I Skåne har man förövrigt visat den nya givens stora intresse av många rapporter att döma. Starten gick alltså i Mellansverige. Även om den första mötesvägen med hjärtsjuka i centrum gick söderut kan nämnas att Stockholm — som motionerade om utvidgning av förbundets verksamhet vid kongressen i somras — hunnit med att skapa en god kontakt med hjärtsjuka i föreningsgemenskapen. Och så väntar vi då på rapporter från andra delar av landet — de kommer säkert inte att låta vänta på sig under det nya arbetsår som inletts.

■ KULTURELLA . . .

Forts. fr. sid. 19

ma kväll — gå och klippa oss. Så långhåriga som vi var gjorde ett blixtnsnabbt handlande nödvändigt. Skolinspektören kunde väntas besöka skolan inom de närmaste dagarna. På kvällen drog alltså en långhårig skara iväg till "frisören", en gammal ungarl i byn som upphöjt sig själv till rang och värdighet av hårklippare på lediga stunder. Vi kände oss väldigt skamsna, då vi i samlad tropp klev in i "salongen", där frisörmästarn, som också var timmerhuggare, satt mitt på golvet och filade tänderna på en såg. — Ja, då får vi väl ta fram de finare "skärverktygen", sa han, och tittade roat på oss: "— Jag har just fått hem en ny hårmaskin från "stålbolaget" och då är det väl bäst å köra mä, en gång — så här mycke folk har jag aldrig "skalperat" på en enda kväll!" Och nog fick vi känna på "körande" av "stålbolagets" hårmaskin, som fräste som en ilsken katt i våra tjocka peruker. Luggade och tårögda lämnade vi fram våra tjugufemöringar, tackade "frisörmästarn" för besväret, och klev sedan ut i nattkylan, som svalkade våra svidande, kortsnaggade näskar. De vadderade vintermössorna hade med ens blivit flera nummer för stora, men vi var representativa; välfriserade gentlemän, fullt beredda att redovisa våra kunskaper i "modersmålet" inför en kritisk skolinspektör.

Vi pratar om...

FICKPENGAR

Alla mödrar vet säkert att det här problemet med fickpengar ibland kan vålla en del små misshälligheter. Det är dyrtiden som inverkar, priserna stiger i höjden allt mer och mer, även barnens fickpengar måste ökas.

Hur mycket ska våra barn få i fickpengar, och hur mycket gör de av med på mer eller mindre nödvändiga utgifter; det är alltså den frågan vi skulle diskutera litet närmare. Barn måste redan som små få en liten uppfattning om pengars värde. De ska inte bara tro att de kan komma kilande och beveka mamma och pappa om en extra slant till det och det som kanske är alldeles onödigt.

Hur mycket ska vi ge i fickpengar som är rimligt, utan att gå till någon överdrift? Ja, svaren måste nog bli mycket varierande beroende på hur gamla barnen är och vad deras egna pengar ska räcka till. En femma, en tia, eventuellt mindre, kanske mer, någon given gräns kan nog inte dras i det här fallet. Vanligast är ju att för barn i skolåldern bekostar föräldrarna alla utgifter som är av det större slaget, mat hyra, el-ljus, kläder m. m.

Vad fickpengarna ska användas till är väl i första hand ofta bio och gotter. Utgifter för skol- och hobbymaterial kommer på föräldrarnas konton. Men ska alla dessa extra utgifter komma på fickpengarkontot skulle det naturligtvis stiga avsevärt.

När lördagkvällen är inne och barnen fått biopengar, och försvunnit från hemmets lugna vrå är allt ganska fridfullt. En nöjd pappa och mamma har rundat av veckoslanten så den ska räcka till kondisbesök också.

Men så blir det måndag och då händer en del i skolans värld, som de unga telningsarna inte hade en aning om på lördag. — Snälla, mamma det är skolteater,

Eva och jag ska göra sällskap, men jag måste ha nya strumpor, låter det då. Eller — Gubben i matte, har sagt att vi ska ha en ny bok med oss i morgon, kan du låna mig mamma? Denna fråga är rent av rörande, för när ska dotter eller son kunna återbetala den nya boken, om de inte själva skulle skaffa sig någon extrainkomst. Och vilken mor eller far är så hjärtlös så de kan kräva tillbaka ett litet handlån.

Och så blir det alltså en tia till, en femma till och några kronor till insamlingslistan, när fröken fyller år, eller till en skiva hos Gittan, eller till "Den nya filmen" som är "helbra" och har premiär: alla ska gå och se den.

Fickpengarna har ökat och blivit till barnens oförutsedda utgifter, som föräldrarna ska betala, annars faller deras budget platt till marken.

Det går inte att utebli från skolfest, eller jazzkonsert, eller att inte köpa det material som man måste köpa.

Veckoslanten kommer snart upp i ett par tior. Men om vi skulle försöka med litet sparpropaganda i hemmet. Spara är något mycket tråkigt; ni vinner nog inget gehör i första omgången hos era barn. Spara betyder, bankbok, kvitto och besvär. Men man kan spara eller lära sig spara på flera sätt, och inte alla är tråkiga. En sparbössa är enklast, men en rolig sådan. En gris ett äpple, det gör ingenting att det inte finns nyckel till den. Om man vill plocka ur några små klingande slantar så ska man kunna det. Och det ger ändå en viss makt och en aldrig så liten trygghetskänsla detta, att Grisen har litet pengar som man kan ta av när man vill.

Det är möjligt att sparbankspersonalen skulle bilda front mot den här formen av sparande, men jag tycker inte att det alldeles borde underskattas. Rätt som det är

kommer barnen och vill köpa något efterlängtat. En cykel, en par skridskor, en ny skiva med Lill-Babs. — Visst, men du får spara de pengar du behöver själv, säger den kloka mamman, och ger inte vika för några trumpna miner. Det blir ett biobesök mindre, men litet mer klang i sparkassan, och medvetandet om att de själva sparar till drömföremålet. Bara det är värt besväret.

Så finns det något som heter extraförtjänst under ferier. Det är så vanligt nu, så vi ska inte hindra Olle att springa med jultidningar eller Eva att klistra frimärken på posten, förutsatt att de orkar med det naturligtvis. Om de ska läsa extra i något ämne under sommar eller vinter räcker nog inte krafterna så bra till.

Det är klart att det är dubbelt så roligt att förtjäna egna julklappspengar, eller pengar till en resa, än att be mamma och pappa om dem. Och det finns många olika lätta arbeten för skolungdom, både under ferier och vinterlov.

Men nu ska vi också tala litet om belöningen för ett fint terminsbetyg.

Nog är fliten värd en uppmuntran, alldeles särskilt om barnen har haft svårt för något ämne och verkligen satt in hela sin energi på att klara ett bra betyg.

Det finns föräldrar som anser att har sonen pangat en fönsterruta så ska fickpengarna dras in, men nog är det att gå rätt hårt tillväga.

Kan pappa betala rutan så är saken ur världen och er pojke visar nog sin uppskattning på ett eller annat sätt. Kanske med att visa upp ett fint betyg, och då är han värd en belöning. Men det behöver inte vara pengar.

Det är betydligt trevligare för mottagaren att få en bok, ett armbandsur, eller något annat han länge önskat. Veckoslanten däremot bör nog vara rimlig, varken för stor eller för liten. Det finns ungdomar som tack vare föräldrarna givmildhet blivit fullständiga slösare, vana att få allt de pekar på som något självklart. Och att det inte är det rätta sättet att lära sina barn respekt för pengar kan vi nog hålla med om.

SJUKSKÖTERS KORNA

bör få bättre möjligheter att ta hand om rent "vårdande uppgifter" framhålls bl. a. i en nyligen verkställd utredning om vissa organisations- och utbildningsfrågor inom sjukvården.

KONST

på vandring

Några av det nya årets
vandringställen presenteras
av Nils-Eric Björsson

Karikatyren, skämtteckningen, kan man finna i många former. Ändamålet är inte alls entydigt: att roa och underhålla — fast det är vanligast förstås. Karikatyren och skämtbilden kan också förmedla ett stycke kulturhistoria eller vara ett effektivt vapen; ritstiftet kan bli en skarpslipad lans med stor räckvidd. Många gånger har karikatyren gått till storms mot förtryck och orättvisor och förmått väcka och engagera en opinion. Det gäller nu framför allt utlandet; här hemma har inte karikatyren kommit att spela samma roll, då vår samhällsutveckling flutit fram i betydligt lugnare fåror.

Riksförbundet för bildande konst har låtit en av den nya säsongens vandringställen ta hand om skämtteckningen och karikatyren. Det har blivit en utställning med

En av dagens romantiska konstnärer är Olle Nordberg med "Vårfliskan".

fin spännvidd, det är skämtteckningar och karikatyren från tre seklar, och man vill innerligt hoppas på en god anslutning där utställningen drar fram över landet. Roligare kan väl knappast en konstutställning bli. "Så såg vi ut" är det lockande namnet på kavalkaden genom de tre sekler.

Konsthistorien visar på två storhetstider för den svenska karikatyren. Den första daterar sig till 1700-talets slut: framför allt genom Serger, Ehrensvärd och Elias Martin. Samtliga är representerade på utställningen. Det är den gustavianska tidens sällskapsliv som vi möter i deras teckningar. Egentligen var de inte avsedda för offentligheten utan bara för en trängre vänskrets. I sin uppsluppna stämning, sitt överdåd, har de mycket gemensamt med Bellmans diktning.

Det sekel som följer kan inte visa upp samma höjdpunkter inom genren. De intressantaste namnen möter vi vid mitten av 1800-talet, i Fritz von Dardel och Josabeth Sjöberg. Dardel var kabinettskammarherre vid Karl XV:s hov och han kom att bli den tidens förnämsta bildkrönikör. Med lätt och elegant

"Promenerande par" av Jean-Baptiste Isabey. Utställningen "1798".

Konsten går ofta till storms mot förtryck och orättvisor, väcker och engagerar en opinion. "Ett snyggt samhälle" av den franska konstnären Theophile Steinlen (1859—1923) kallad "Ett snyggt samhälle" i litografi. Från utst. "1798".

Albert Engströms proletäre och munvige stockholmsfigur Kolingen träffar man på utställningen "Så såg vi ut".

ironi skildrade han i akvareller, teckningar och litografier hov- och societetslivet. Josabeth Sjöberg upptäcktes först på 1930-talet. Hon framlevde hela sitt liv i skymundan

Anders Forsberg skildrade gärna den småborgerliga miljön. "Tvillingarna badas" är ur hans serie "Svenska hem".

på Södermalm i Stockholm. I en naiv men dokumentärt riktig stil har hon fångat det småborgerliga Stockholm för hundra år sedan.

Strax före 1900-talets inbrott kom den andra och verkliga storhetstiden. Man kan tala om ett märkesår, 1897. Det var då Albert Engström startade skämttidningen Strix. Till hans medarbetare kom Oskar Andersson, O. A. kallad, och Anders Forsberg att höra. Albert Engström är ju både konstnärligt och litterärt den svenska folklivsskildringens store typskapare och det är en överflöppsgärning att presentera honom närmare. Han svarar som sig bör för utställningens fylligaste galleri: bl. a. träffar man på den proletäre och munvige stockholmsfiguren Kolingen.

O. A. är vid sidan av Albert Engström den största begåvningen bland svenska skämttecknare. Hans penna dröjde gärna vid bisarra typer och situationer. Det var O. A. som lanserade serieteckningen i svensk skämtpress: "Mannen som gör vad som faller honom in" är en av hans originellaste skapelser.

Anders Forsberg hade ett gott öga till den inskränkta småborgerligheten i dess självbelåtna och smaklösa miljö. Hans serie "Från

Forts. å nästa sida

svenska hem" är den mest kända satiren.

Av Axel Peterson, Döderhultaren, har utställningen med ett par träskulpturer som talar om suveränt konstnärskap. Carl Larsson, Bruno Liljefors är några andra utställare ur en äldre generation. Av yngre tecknare återfinns man namn som Bertil Almqvist, dvs. Bertila, och Birger Lundquist.

Det var mot slutet av 1700-talet som romantikens blå blomma började skjuta upp ur bildkonsten. Under 1800-talets första hälft blommade den som livligast, och då inte bara inom bildkonsten utan även inom andra konstarter, som litteraturen och musiken.

Romantikens ville vara en reaktion mot den klassiserande konstens bundenhet vid auktoritativa smakregler, den hävdade den inre upplevelsen som skapande fundament. "Den sätter upp känsla mot förnuft, inspiration mot auktoritet, frihet och tolerans mot system och regel", säger professor Ragnar Josephson i sin bok om romantiken.

Man har karakteriserat romantiken som verklighetsflykt eller oändlighetslängtan, drömmen om en främmande och skön värld. Den kan ha sitt ursprung i myt, saga eller legend, men det kan också vara en innerlig och andaktfull naturstämning.

Dagens, 60-talets konstnärer söker sig också i stor utsträckning till romantiken: i opposition mot den högt drivna tekniken, mot atomåldern. Riksförbundet för bildande konst har i en utställning velat ge en presentation av denna riktning i vår unga konst: "Romantik i atomåldern" heter den.

Det är framför allt till fantasins sköna värld som dessa konstnärer har sökt sig i sina oljor, akvareller och gouacher. Det kan vara verklighetsflykt, men också återgång till en förgången verklighet, barnets verklighet: som hos Wiking Svenssons naturmystik med älvor och lyktgubbar. Till naturstämningen har flera sökt sig: här möter t. ex. Staffan Hallströms tysta svärmod inför motiven och Ilona Klara Bomans ljusa folkviseton.

Litografin är yngst av de stora, mera grundläggande grafiska meto-

I VINTERTID

AV ELEONORE

En diamantklar årstid är åter här,
en vinter med snö och kyla, vi vet väl hur vinter är.
Ändå så finns det mycket som vi kan ta oss för
bara vi möter vintern på allra bästa humör.

Nu ska vi passa på att odla våra intressen,
nu ska vi diskutera ledarspalter i pressen.
Litteratur och teater, konst och musik
och så de stora människors världspolitik.

Säg, ska vi inte försöka gå på en upptäcktsfärd,
när vi har tänt vår lampa, in i böckernas värld.
Gå på förtrollade vägar, där aldrig vi brukar gå
medan den snösvala vinterskymningen faller på.

Visst vill ni föras min herre, till Bellmans diktarchateau
följd av en skön herdinna i graciös rokokostil.
Nu har vi tid att öppna porten till vetenskapen,
Se hur historien får liv och glimmar av spjut och vapen.

Medan vår lampa lyser, snöflingor yr över taken,
bländar Konsten med tavlor från renässansgemakerna.
Vår prosaiska vardag har vi nu övergett,
Hör långt i fjärran spelar en mästare på spinett. — — —

Denna vår svenska årstid med bländande snö och is
äger sin speciella tjusning på något vis.
Följer ni med en rask promenad ut i den stjärnblå kvällen?
eller åker ni slalom hellre i Lapplandsfjällen.

Var jäktad yrkeskvinna, var hemmafru som går
och sköter samma sysslor i samma invanda spår
Var professor och bankdirektör som reser på årskongress
Säg, ska vi enas att vintern har blivit vårt triumfess!

derna. Medan träsnittet började uppträda redan på 800-talet och etsningen i början av 1500-talet kom litografin inte till förrän strax före 1800-talets ingång. Det var 1798 som tysken Alois Senefelder uppfann metoden, stentrycket; den fick namn efter de grekiska orden lithos (sten) och grafein (skriva).

I den här metoden tecknar konstnären motivet på en planslipad

kalksten med fet krita eller fetthaltig tusch. Sedan fuktas stenen med vatten som suges in överallt utom där teckningen med kritan och tuschen skett. Fet tryckfärg valsas därefter över stenen. Färgen upptas endast av den feta teckningen, på de fuktiga partierna fastnar den inte. Så är det klart för tryckning. Metoden utvecklades snabbt. Litografin är den grafiska metod som

ligger bäst till för målare, då den inte erbjuder något tekniskt motstånd utan tillåter grafikern målarens känsliga och lätta hand. Därför kan man finna många av 1800-talets stora målare inom detta förfaringssätt. Goya, Delacroix, Dauterive t. ex. vann ypperliga resultat under 1800-talets förra hälft, under den senare hittar man alla de stora impressionisterna: Manet, Degas, Pissarro, Renoir etc. Henri Toulouse-Lautrec svarade för den främsta insatsen. Det är med honom som färglitografen gör sin entré på allvar; han står som en av den moderna affischkonstens främsta pionjärer.

1900-talet har inneburit en stark vidareutveckling: Picasso, Matisse, Chagall är några namn.

Folkbrörelsens Konstfrämjande sänder över landet ut en vandringsutställning om litografins historia och nutid, "1798" har man helt enkelt kallat den. Det är en av de allra intressantaste utställningar som Konstfrämjandet ordnat.

Det historiska har fått en tredjedel till förfogande. Vi nämnde Goya, Delacroix, Toulouse-Lautrec; de hör till dem som kommer att presenteras med original. Nutidsavdelningen upptar största utrymmet och här kommer att visas många betydande europeiska konstnärer: Picasso och Dubuffet bl. a. Svenska namn kommer inte heller att saknas: Bonnier, X-et, Kempe, Zuhr är några.

◇

Detta är bara några av de vandringsutställningar som denna säsong kommer att gå ut över landet, från norr till söder. Man skulle vidare kunna nämna utställningar som "Ung finsk konst", "Modern fransk färggrafik", "13 brittiska konstnärer" — för att ge några intressanta exempel. Den konstintresserade allmänheten har all anledning att förvänta sig ett gott nytt år.

Schacklösning

Lösning till schackproblemet av A. Åkerblom: 1. Df1 med hotet 2. T×e4†, K×d3. 3. Td4 — matt. Spelar svart 1. —, K×d3, så följer 2. Td6†, Kc4. 3. Kd4 — matt. På 1. —, Td2 blir svart mattsatt med 2. Tc6†, K×c3. 3. Tc3†. Den fjärde varianten med modellmatt uppkommer efter 1. —, Tc3. 2. Sa3†, K×S. 3. Td6 — matt En strategisk tredragare med idel modellmatt!

AUGUST STRINDBERG och de handikappade

Mångsidigheten och kraften hos vår store diktare Strindberg har omvittnats i många lärda avhandlingar och han kommer väl också i framtiden att omfattas med kärlek av forskarna. En sida av hans gärning är mindre känd: hans intresse för handikappade och sjuka människor. Av den

August Strindberg visade på många sätt intresse för eftersatta folkgrupper.

s. k. Strindbergsinsamlingen skänkte han bort 10.000 kr till arbetslösa och handikappade. Det hände år 1912, då Strindberg själv var sjuk. Intresset för de sjuka och fattiga torde han ha fått fördjupat genom en måg, dr von Philip, som berättade vad som blottats vid besök i fattiga hem. I en informationsskrift, utgiven av Svenska Vanförevårdens Centralkommitté (SVCK), beröres denna sida av diktarens intressesfär. Skriften är utgiven i samband med SVCK:s 60-årsjubileum.

Anslag till forskning och friluftsliv för diabetiker

Svenska diabetesförbundet har vid styrelsesammanträde beslutat anslå 75.000 kr till diabetesforskning. Förbundet har också beslutat anslå medel till ordnande av fjällvistelse för ungdom med diabetes, under påsken, samt att ha ett vintersportläger i Dalarna under februari-lovet. Vidare skall en speciell skidträning för diabetiker ordnas för Vasaloppet under läkarens överinseende.

LEKAR PÅ IS...

Forts. fr. sid. 21

som då löpt 20,6 mil på 21 timmar och 22 minuter, och därmed blev vår förste store skidsegrare, en förebild för Mora Nisse, Sixten Jernberg och andra nutidsidoler inom skidsportens område.

*

När vi nu far på fjällsemester ska vi alltså försöka följa våra kända landsmän i spåren så gott det går, men inte genom att vara allt för djärva och ge oss ut på ensamma färder. Lavinrisken är stor i fjällen. Låt oss gå som i slaget över Bält i samlad trupp!

När vi reser till fjällen är det också för att delta i sällskapslivet, och därför är vi väl försedda med eleganta anoraker, slalumustrustning och vita koftor med renmotiv. Många damer tänker nog inte så mycket på skidorna som på att finna sin tillkommande. Då gäller det att medföra även en cocktail-klänning.

Men då måste man undvika sporthotell där det bor familjer med barn, eller herrar som verkligen önskar ge sig ut på skidor i terrängen, eller meta bäckforeller utan damsällskap.

På kvällen spelar i alla fall orkestern i midnattsblå smoking, och det går bra att bjuda upp till dans och sitta vid de stora fönstren och betrakta det storslagna fjällmassivet dit man inte törs sig iväg.

Men om man håller sig alldeles i närheten av hotellet kan man förstås ta en liten slalomtur i månsken, kanske åka rakt in i äktenskapet som på mormors tid.

Verkstad för handikappade redovisar resultat

För tio år sedan tog Uppsala läns landsting och Nyanbolagen initiativ till en verkstad för partiellt arbetsföra. Vid tioårsjubileet kunde man konstatera att det djärva initiativet lever kvar — och resultatet skäms inte för sig.

En rad glädjande siffror redovisades för inbjudna myndighetspersoner. Sammanlagt har de anställda tjänat en miljon kronor, varav de betalat 200.000 kr i skatt. Montering av 1,2 milj. cykelnavn, 2 milj. pedaler, 10 milj. kulringar, 800.000 cykelbaklyktor och 400.000 bilsolskydd säger en del om prestationerna. Och 30 handikappade har efter längre eller kortare tid på verkstaden kunnat gå ut i produktionen igen. Länsarbetsnämnden tackade för resultatet, och verkstadens föreståndare Clas Malmberg lovade på de 22 nu anställdas vägnar god fortsättning.

— Vår magister gick långa stunder med våldsam energi in för att elda bort kölden ur skolan.

när han nedbäddad i en släde anträdde återtagget söderut. Hans sista suck om "det andliga mörkret" i byn får väl delvis tillskrivas de fysiska lidanden han utsatts för, men uppriktigt sagt fanns det dock goda skäl att påtala bristerna i vår andliga utrustning — bland oss fanns det knappast några ämnen till nobelpristagare eller blivande ledamöter i Svenska Akademien.

Vi fick ledigt en hel vecka i slutet av januari, för vi hade ju ingen lärare. En sådan ljuvlig frihet hade vi faktiskt aldrig vågat drömma om, och vår kollektiva önskan var att det bistra klimatet skulle avskräcka alla ev. aspiranter på lärarbefattningen i vår skola. Skolrådet hade sammanträde, och trots att förhandlingarna var strängt hemligstämplade sipprade det ut en hel del. De ansvariga för skolbygget fick höra att de spekulerat fel i barnökningen. Varför skulle man inreda en

Kulturella frostmarker

Av KI-LO-WATT

Teckningar: Sven Björnson

"Detta är en andligt försumpad trakt", sa en av de folkskollärare, som efter ett kort gästspel för söderöver igen. Första dagarna i vår by beundrade han dock "den storslagna naturen", besteg alla högre bergknallar; kom såg och segrade överallt. Det var i september, då rönnbären glödde och sommaren strödde de sista stänken av rött och gult i skogsåsarnas mönster. Sedan kom hösten och elak väderlek. Skollärarnas andliga temperatur sjönk för varje dag. En omtänksam mamma hade gett honom ett par tjocka filtstövlar i färdpresent, när han reste norröver. De kom väl till pass i den jättestora skolsalen, som aldrig blev riktigt varm på vintern och golvdraget — en kronisk åkomma skolbyggnaden led av — trotsade den mest intensiva eldning i en jättestor kakelugn. Värmen tycktes kila ut mycket fort i golvspringorna, mycket fortare i varje fall än kylan, som väl måste använda samma golvspringor för att komma in i byggnaden. Således härskade kylan inne

i skolsalen, trots att skollärarn slängde in björkved i kakelugnen med jämna intervaller. Han stod där som en tapper karolin i sina filtstövlar med eldgaffeln i näven, rörde i glöden, kastade in ved, snöt sig och befallde oss underordnade drabanter att hämta mera ved. Vi åtlydde befallningen med största förtjusning.

Vedbärningen gav möjlighet till kroppsrörelse — det behövdes minnsann i den arktiska kylan i skolsalen — och vi fick ett andrum med läxor och förhör, när vår magister långa stunder med våldsam energi gick in för att elda bort kölden ur skolan.

Klimatet var emellertid obehagligt. När den riktiga köldknäppen satte in i januari gav skollärarn upp kampen mot kölden och snuvan. Allt som på hösten var så "storslaget" i vår by hade krupit ihop under nollstreck för vår stackars magister. Han var en bruten man,

skolsal av sådana dimensioner att den inte kunde hållas varm, bara för att man väntade flera barn i framtiden! Skolan var ett "skrytbygge". Personal fick man väl hämta från Grönland eller trakterna

Han beundrade "den storslagna naturen" och besteg alla bergknallar...

Den nya lärarinnan lärde oss
"modersmålet"...

kring Norra ishavet — och borde inte byggmästarn, som skyllde på att "rättorna" var orsak till golvdraget, stämmas för fusk inför tinget? Att striden gick hög i skolrådet var inte att ta fel på. Men så lyckades man i alla fall få tag på en lärarinna — en som tydligen var okänslig för låga temperaturer. Glädjen häröver var så stor att de inre stridigheterna inom församlingen tonades ned. Friheten för oss var slut — undervisningen måste fortgå i vår skola, som enligt skolrådets beslut nu "skulle tillföras bränsle i form av björkved av torr och prima beskaffenhet".

Något så vackert som den nya lärarinnan hade vi aldrig haft i vår by. Hon hade ljust hår som en sommarsky över hjässan, var nystärkt och fin och doftade god tvål och hygien, där hon svävade omkring i den jättestora skolsalen. Att hon var rörlig fick vi snart erfara. Hon rörde sig framför och bakom oss, höll sig inte alltid framme vid sin kateder som de andra gjort. Uppsikten sträckte sig mycket längre, aktionsradien var obegränsad. Vi visste aldrig var hon dök upp. Vår tidigare trygghetskänsla — att ha ryggen fri — försvann. Anslag, uppsatta med häftstift på väggarna, reglerade vår tillvaro. Tillåtet och förbjudet varierade i det oändliga i hennes med röd penna dikterade lagstiftning, som inskränkte vår tidigare rörelsefrihet till ett minimum. Hennes egen rörlighet däremot var obegränsad; maktbefogenheterna utsträcktes till nya områ-

den. Rörligheten gjorde henne trogen alldeles oberoende av låga temperaturer. Drag och kyla i skolsalen fick inget grepp på en sådan varelse i ständig verksamhet.

Vi blev ordentligt kartlagda, både andligt och kroppsligt. Tidigare lärare hade nöjt sig med läxförhör och vad som hörde till undervisningen ur böckerna. Vår nya lärarinna, som satte som främsta uppgift att lära oss "modersmålet", lade märke till att vi hade ett eget byspråk — ett språk som inte hörde hemma i böckernas värld — och det språket, använt på rasterna och i vår egen samvaro, var ju strängt taget privat egendom. Trodde vi! Men lärarinnan tålde ingen "tvåspråkighet". Vad tjänade det till att hon undervisade oss i "modersmålet" om vi envisades med att tala ett "infödingsspråk", som inte hörde hemma någonstans. Utom i vår by förstås. Och det räknades inte.

Nej, vi måste lära oss tala som böckernas folk — som fader Anders och mor Anna och folket i "Sörgården". När vi en gång blev vuxna och kom ut i världen måste vi tala så att folk begrep att vi var civiliserade människor och inte buskmän och hottentotter.

Sedan kom den kroppsliga hygien. Med "naturläran" uppslagen framför sig predikade lärarinnan om hur vi borde "vårda" vår kropp. Två små röda rosor slog upp på hennes kinder, då vi fick veta att de delar av kroppen som doldes av kläderna, också ingick i den dagliga hygien. Vi skulle tvätta oss helt och hållet — åtminstone en gång i veckan — och om det var så att våra föräldrar var okunniga om behovet av sådan renlighet skulle vi "bli deras lärare". Nu hade hon emellertid upptäckt en sak, som måste avhjälpas med en gång. Vi pojkar skulle genast — redan sam-

Forts. å sid. 11

Och nog fick vi känna på "körande" av "stålbolagets" hårmaskin, som fräste som en ilsken katt i våra tjocka peruker.

Rolf Jansson - 61

LEKAR PÅ IS OCH SNÖ

Av MARIANNE HELLMÉR

Teckningar: Rolf Jansson

Sverige, vinterlandet är ett eldorado för sportälskare, och vår vintersport har anor långt tillbaka i tiden. Äldst är nog skridskosporten som sträcker sig långt bort i hedenhös, när vargarna ylade i snötyngda skogar och vikingarna tillverkade s. k. isläggare och höll tävlingar med mycken pompa och ståt; pris delades ut till den bästa kämpen i denna ädla idrott iform av smycken, vapen och sköna kvinnor.

Ett helt koketteri var skridskovalsen till tonerna av Waldteufel på mormors och morfars tid. Då paråkte man fjärran forna ödevidder, i höga hattar och graciöst svängande en pälsmuff av bäver i gaslyktors sken. Skridskoåkningen var en elegant sällskapslek på hal is. Många gånger ledde den in i äktenskapets trygga hamn. Dessa skridskobanor måtte ha utgjort en förtjusande anblick, och skalden Hans Dehjne skriver i en dikt om sin ungdoms skridskovärld att "Det var som ett vinterstycke av gamle Per Vickeberg". Vintersporten var ett tillfälle att stifta bekantskap med den sköna okända, man bar hennes skridskor, man spände dem på hennes vackra vrister och man bjöd på glögg i paviljongen; allt medan orkestern oförtrutet spelade vidare i tre fjärdedels takt.

Men så småningom blev skridskosporten en konst; den obestriddliga isprinseskan var Sonja Henie som erövrade hela

världen med sina lyxrevyer, där hon svävade som på moln i glitter och svandun. Denna mästarinna gjorde ingen rangen stridig, men så blev hon också millionärskäcka tack vare sin förmåga att bemästra isens rike. En formlig Sonja Heniedyrkan utbröt bland tonåringar som inte kunde gå på ett par rörskridskor, men ändå skulle uppträda på stadens isbanor i vita

En viss Sonja Heniedyrkan utbröt på sin tid bland våra tonåringar.

kängor och konståkningsskridskor, medan de vinglade fram spanande mot stjärnorna.

*

Man åkte inte bara skridskor, man åkte också kälke. Både stora och små skulle rutscha nedför mer eller mindre branta backar.

Ibland var det tre eller fyra ungdomar på en bobsleigh. Den sortens nöje är fortfarande mycket uppskattat, när man turistar i fjällen. Men man åkte kälke i litteraturen också. Där har kälken spelat en viss roll i skilda sammanhang.

Vid små röda stugor kom en och annan liten parvel dragande kälke efter sig för att gå den oändligt långa vägen till handelsboden i byn, en kälkvandring genom snötyngda skogar.

*

Finlands store Zackarias Topelius har gett alla barn en oförglömmelig saga om Valter i Sockerlandet. Den lille gossen hade fått den bästa kälke i världen och skulle åka från Himmelsbacken, men hamnade i en drivna istället och kälken stod med bruten nos vid kökstrappan. Ett vådligt äventyr i barnets värld.

Men inte heller släde kunde man åka i utan risk, och släde var ändå ett fortskaffningsmedel i vintertid och användes

av ung och gammal, rik och fattig. Släde, bjällerklång, frustande hästar och rykande snö, gärna en månskiva högt ovan trädtopparna också för att göra det romantiska scenerit fullständigt.

Få har väl råkat ut för sådana äventyr som Anna Stjärnhök och Gösta Berling när de flydde på spegelblank is undan vargarna. Betydligt mer ljuv var Gustaf Frödings slädfärd med den sköna i bävermuff, slädfärden diktaren aldrig glömdes. Och med resignerat tonfall beskriver:

Ja det var då, nu har höstar svunnit
och vintrar snögat och somrar brunnit
Ja, det var då, det var länge sen.
Det spökar prat i mitt vänstra öra
och karnevalen jag tycks mig höra
som käckt från vinröda läppar sprang
när skogen genljöd av bjällerklång.

Så värst många slädpartier till upplysta herrgårdar går nog inte av stapeln nummer. Och det är vi svenskers längtan att åka taxi i alla väder som gör att vi fastnar i snödrivor och bilköer.

Aker vi inte taxi, kör vi bil själva och det är nästan ändå värre mitt i vintern. Det är mörkt, våghalt, där vi minst anar det, och det är inte säkert att vi alltid har försett oss med vinterdäck.

Om vi åkte släde längre sträckor på landsbygden skulle vi inte ha dessa bekymmer. Vi skulle komma lagom till stupen på en trevlig gästgivargård, där bråsor sprakade. Men en förutsättning vore att kommunikationsmedlen vore färre. Bort med bilar och långträdare; ett önsketänkande, en omöjlighet.

Bortsett från våra professionella idrottsmän, som gjort sig kända långt utom våra gränser, så är vi nog inte så sportinnade här i höga nordn som en utlänning kanske tror. Våra förfäder var visserligen vikingar, det kan vi ju skryta med om det roar oss, men det hjälper inte upp saken.

Skidsporten gjorde sitt intåg i vårt land på 80-talet, då man åkte skidor med liv och lust ute i bygderna. Nu har bilen tagit hand om en stor del av skidans tidigare stora betydelse i kommunikationerna.

Vi drar oss för en långpromenad ute i terrängen en vanlig söndag bara det är några grader kallare än vi hade tänkt oss. Sedan finns det naturligtvis verkliga sportmänniskor; jag har visst inte tänkt glömma bort dem. Pimpelfiske lär vara något mycket spännande tycker många herrar, det lär till och med finnas vinterbadare bland dem, så där har vi vikingalynnet i all sin glans.

*

Tågen är fullbokade till alla vintersportorter i januari—februari, när säsongen infaller; boka för allt i världen plats i rätt tid på både hotell och tåg om ni har tänkt erövra fjällvärlden på skidor i år. Men: mera historik. Skidsporten gjorde sitt intåg i vårt land på 80-talet. Det åktes skidor i alla ödebygder från Värmland till Lappland, främst av lapparna som var suveräna att ta sig fram i ödemarksbygden, med björn och varg inpå knutarna.

Samma tid var skidorna ett utmärkt kommunikationsmedel, även i våra broderländer Finland och Norge. Författare som Herman Wildenwey och Bertel Gri-

penberg kajkade fram på skidor redan som små. Under sin vistelse i Tavastland, skrev Gripenberg den klassiska dikten om "Ett ensamt skidspår" som markerade hela hans vardagsvärld denna tid i ödebygden. Han skidade till posten, till handelsboden, järnvägen och till sina vänner på herrgården. Där mottogs han av hundskall, och ett trivsamt sällskapsliv, jaktmiddag och viner. Självt har han berättat att en av hans angenämaste upplevelser har varit att komma från kylan, vintern och mörkret till ett upplyst hus på landet.

Den unge Wildenwey däremot befann sig mitt i det brusande Oslo, och tecknar i en av sina dikter ett målade motiv från alla Oslobors vinterort. Holmenkollen. Ett ungt förälskat par, en kort dialog.

Holmenkollen til trikks
Hun är ung och lys og fiks.
Og han är all right
Sportsman's Delight
— Nej se
— Jag ser
— Det sier.
Det blir ikke sagt mer

*

Men Sverige stod inte långt efter när det gällde skidåkning. Den första svenska s.k. Nordenskjöldska tävlingen gick av stapeln den 3 april 1884 i byn Pyrkijaur vid Jokkmokks kyrka. Vägen skulle gå till Kvikkjokk och tillbaka igen till startplatsen.

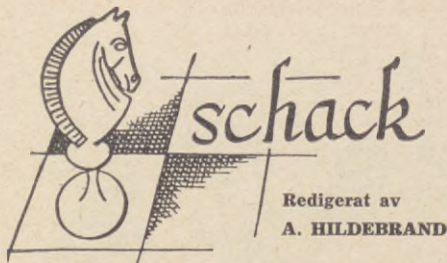
På den tiden var det också något av en sjumilafärd som sexton härdiga män gav sig ut på. Och efter den 10 mil långa färden genom ödemarker, kom lapparna fram till Kvikkjokk och en rejäl måltid med rykande kaffe i prästgården.

Segrare på vår första stora svenska skidtävling blev Pava Larsson Tuorda,

Forts. å sid. 17

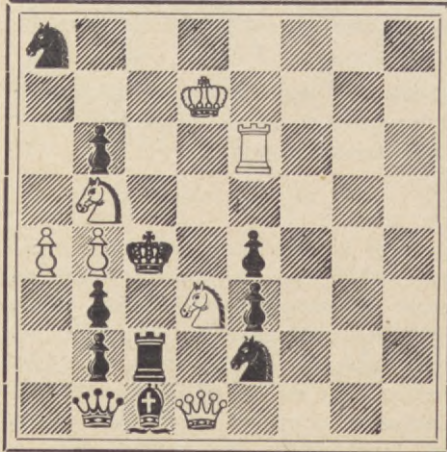

Vikingalynne i all sin glans visar våra vinterbadare, som under sin ljuva plaskstund i isvattnet ägnar sig även åt pimpelfiske.

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM
av Axel Åkerblom
4 Pris "Szachy" 1956

Matt i 3 drag

Axel Åkerblom från Avesta är en av våra världsberömda schackkomponister. Hans specialitet är f.n. tredragare och studier. Tidigare har han varit flitigt verksam även på tvådragarnas område. Allt som allt har hyperproduktive Åkerblom komponerat omkring 250 studier och 5.000 problem!

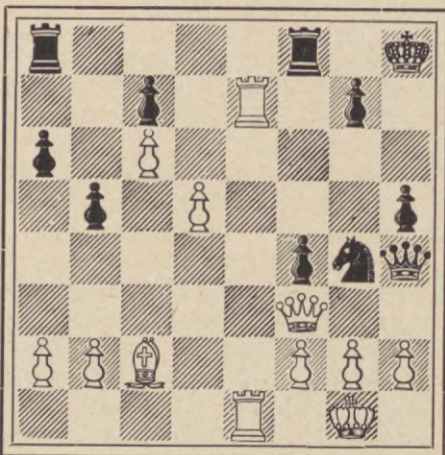
Lösningen till ovanstående prisbelönta problem återfinns på sidan 17.

KOMBINATIONER

Under denna rubrik vill vi ge våra läsare några smakprov på geniala kombinationsvändningar. Det är ju dessa som ger spelet skönhet och liv!

Vi börjar med en kombination av ex-världsmästaren Tal, som härstammar från en simultanuppväring i Wilna 1959, fortsätter med en fantastisk snilleblix av argentinarerna Rosetto år 1945 och avslutar med en historisk sak av en herre som har det stolta namnet "prins Dadian von Mingrelie".

N. N.

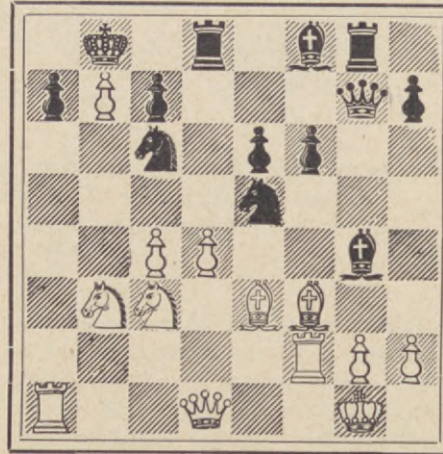

Tal

1. d6, D×h2†. 2. Kf1, Dh4. 3. Ke2, Tad8. 4. Th1!, D×h1. 5. De4, Sf6. 6. Dg6, Tg8. 7. d×c7, Tdf8. 8. c8D!, T×c8. 9. D×f6!!, f3†. 10. g×f3, Tce8. 11. Le4!!, T×e7. 12. D×e7, Dcl. 13. De6, D×b2†. 14. Kf1, Dcl†. 15. Kg2, Dh6. 16. c7, Tf8. 17. Df5!!, g6. 18. D×f8†!!, D×f8. 19. Lb7 och svart gav upp.

*

Aguillar

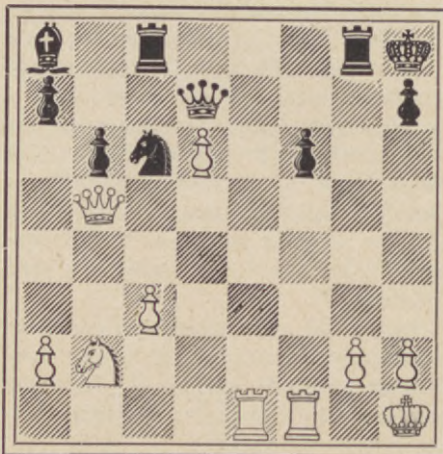

Rosetto

1. L×c6!!, S×c6. 2. d5!!, e×d5. 3. c×d5!!, De7. 4. d×c6!, T×d1†. 5. S×d1, D×e3. 6. S×e3 och svart gav upp.

*

Prins Dadian von Mingrelie
(Odessa 1894)

N. N.

Svart som var vid draget spelade: 1. —, Dh3!! 2. Tf2, Sd4. 3. Df1, Sf3!! 4. T×f3, T×g2!! 5. T×h3, Tg3†. 6. Dg2, T×g2 och vit gav upp.

REDAKTIONEN

Status redaktion är tillgänglig för personliga besök och telefonsamtal endast fredagar mellan kl. 14—16. Redaktörsbefattningens förening med annan tjänst gör denna arbetsordning nödvändig. För ej beställda manuskript, bilder, teckningar m. m., kan redaktionen inte ta något ansvar.

PRISTAGARE till bildkryss 8 och 9

Våra flitiga bildkrysslösare sviker inte. Lösningar strömmar in i jämn ström. Tyvärr är det bara en liten del av denna tankemöda som kan prisbelönas, men vi ber att få tacka alla tävlingsdeltagare, oavsett tur i dragningen, för flit och god tävlingsvilja. Vi hälsar tävlingsdeltagarna välkomna till nya krafttag under det år som börjat, gratulerar pristagarna, och här kommer prislstan:

BILDKRYSS NR 8: 1:a pris Torsten Setterberg, Avd. 1 a, Lungkliniken, Länslasarettet, Arvika, 25:—. 2:a pris Birgit Andersson, Gränsvägen 18, Västerhaninge, 10:—. 3:e pris Martin Larsson, Sallerupsvägen 21, Å-H, avd. 3 A, Malmö C, 5:—.

BILDKRYSS NR 9: 1:a pris Junis Johansson, Morup, PL. 1240, Långås, 25:—. 2:a pris Ulla Nilsson, Billesholmogatan 11, Hälsingborg, 10:—. 3:e pris Rakel Istedt, Klövervallsvägen 15, Malmö V, 5:—.

De gifta sjuksköterskorna

borde uppmuntras att "komma tillbaka" till sjukhusen framhålls från flera håll i dagens sjukvårdsdebatt. Mera normal arbetstid och frånvaro av nattarbete skulle locka flera till aktiv tjänst på sjukhusen igen. En överläkare — tillika landstingsman — dr Brage Nordlander i Uppsala, säger i en intervju: de allra flesta folkskollärarinnor har hel- eller halvtidstjänst, medan en dryg tredjedel av de gifta sjuksköterskorna inte arbetar alls. Han menar att dessa tjänster är likställda ifråga om ansvar och utbildning och att de borde jämföras även ifråga om lönerna, men han påtalar också i likhet med många tidigare deltagare i debatten de obekväma arbetstiderna på sjukhusen och frågar sig om den traditionella rytmen på sjukhusen är sakrosant — "är det medicinskt ofrånkomligt att sjukhusdagen börjar kl. 6.45?" undrar doktorn.

BRIST PÅ SOCIONOMER

Vår förvaltning och socialvård har ett stort behov av utbildade socionomer — bristen ökar för varje dag. En undersökning redan 1957—58 visar att av 325 utannonserade socionomtjänster endast 167 kunde tillsättas med socionomer.

Är det någon idé?

En föreningsman om sin syn på organisationen inför årsskiftet

"Är det någon idé?" — Jag hörde vid ett tillfälle den frågan framställas. Det gällde den gången att söka få igång studieverksamhet inom en förening. En medlem, som tillfrågades om han skulle vara med, svarades med denna motfråga.

Det händer nog inte så sällan — och särskilt när det gäller att göra någon insats i föreningslivet — att denna eller någon liknande invändning står på lur. — Tjänar det månne något till för föreningen och dess strävanden samt först och sist för mig själv personligen, att jag utträtar något? Kan det löna sig? Är det någon idé?

Att en organisation och dess verksamhet så att säga lönar sig för den strävan eller grupp, som den representerar, det anse vi nog i allmänhet som en given sak. Organisationernas nödvändighet har blivit ett självklart faktum. Naturligt nog. Vi ha ju alla sett vilka resultat som våra olika sammanslutningar och rörelser lämnat.

När den enskilde medlemmen ställes inför kravet på en personlig insats i arbetet, tvekar han dock stundom. Han behärskas kanske av tröghet och olust, ovillighet och tvivel. Han frågar sig: Får jag tillräcklig valuta för besväret? Lönar det sig verkligen för min egen del att hjälpa till? Är det någon idé?

Dessa frågor är på sätt och vis förklarliga. Vi är alla en smula egoister. Vi tänka i första hand på oss själva. Vi vill ha valuta för våra besvär och se snara resultat av våra bemödanden. Och vi ha nog stundom svårt för att se våra förehavanden i stort och på lång sikt. Ja, sådana är vi, och det i alltför hög grad — eller hur? Handen på hjärtat!

Är det någon idé att den enskilde medlemmen offerar krafter och tid

för sin organisation? Frågan borde väl vara ganska onödig. Är en sammanslutning nödvändig, så är det också nödvändigt att medlemmarna göra sitt bästa för att hålla föreningen i god arbetsform. Och vi ha alla lika stora plikter mot vår organisation. Om vi betrakta saken från organisationens synpunkt, så måste vi fastslå, att det lönar sig utmärkt, att var och en gör sitt. Detta är ju en självklar sanning.

Om vi lämna dessa förenings- och pliktsynpunkter åsido, så kunna vi dröja något vid den frågan, hurvida föreningsarbetet lönar sig för oss själva, rent personligt. Det är väl här som tvivlet gör sig gällande allra starkast.

Den som ger sig i kast med föreningsbestyr, gör detta i regel utan att fråga om det lönar sig. Man gör helt enkelt sin plikt. Detta innebär naturligtvis ett offer av tid och arbete. Hur många arbetsfyllda timmar, hur mycket nattvak och huvudbry har inte föreningsarbetet krävt! Hur mycket tungt och trött-samt, otacksamt och olönat arbete av de tusen goda viljorna! Ha de fått något i gengäld?

Ja, mycket. För det första den befriande känslan av att ha gjort sitt allra bästa. De fyllda plikterna ge oss en stark och sund glädje, vilken uppväger många besvärligheter. De ge livet mening och innehåll. Detta är den allra bästa valutan.

Och så, för det andra, har föreningsarbetet inneburit tillfällen till personlig skolning och självfostran. Vad har inte föreningsarbetet betytt som bildningsfaktor för vårt folk! Och vem står väl inte i detta avseende i någon tacksamhetsskuld till föreningsarbetet! — Den som skriver detta måste bekänna, att

föreningslivet gett honom mycket. Det började så smått i den gröna ungdomen med mötesbesök. Sedan gjordes trevande och osäkra försök att delta i diskussioner av olika slag. Och så blev man snart en intresserad medlem, först i en förening och sedan i flera. Efter en tid fick man hantera ordförandeklubban samt knåpa ihop rapporter och protokoll. Det gick inte alltid så perfekt, men det gick dock allt bättre och bättre. Det var roligt att få göra en insats. Det var en lust att få verka och leva!

Hur många verkligt kunniga och duktiga personer ha inte gjort samma erfarenhet! Jag har hört mängen god förmåga berätta, att deltagandet i den egna bygdens föreningsliv gett dem en fast punkt i livet, en välgörande fostran och en första knuff framåt. Man har oegennyttigt och helhjärtat gett sina krafter åt en god strävan, och har därunder tillkämpat sig kunskaper och erfarenheter, som sedan kommit väl till pass.

Bakom våra insatser i föreningslivet ligger väl till stor del rent ideella bevekelsegrunder. Detta hindrar dock inte, att vi få en rik valuta genom personlig utveckling, större självförtroende och duglighet, vilket har sin stora betydelse för vår dagliga gärning och vår framtid.

Det torde alltså inte finnas någon som helst anledning att avstå från att göra sin plikt mot sin organisation, i tanken att det kanske inte är någon idé. Säkert är, att detta arbete gagnar oss. Och när det frågas, om det är någon idé att ta del i studiearbete som direkt avser vår egen personliga förkovran, då har jag svårt att förstå resonemanget. Detta har ju sitt stora värde för vår praktiska duglighet, liksom för vår intellektuella och andliga spänst.

V. J.

GOTT NYTT ÅR

TILLÖNSKAS AV

STOCKHOLM

Industri AB Aromatic, Bryggvägen
Berkel AB, Kungsgatan 72
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16
Byrenius, Gustaf, AB, Sveavägen 59
Crafoord, Clarence, Professor, Karolinska sjukhuset
Eriksson, A. H., Kapten, Torsgatan 47
Ernhall, Stig E:son, Tandläkare, Stureplan 19
Essler, Bengt, Tandläkare, Karlavägen 52
Ewemaskiner AB, Kornhamnstorg 47
Folke Restaurang & Kafé, Folkungagatan 52
Hemlins Mek. Verkstad, Brännkyrkagatan 66
Holmgren, Gustav, Skorstensfejarmästare, Västmannagatan 56
Johansson, A., Körsnär, Västerlånggatan 60
Johnsson, Allan, Maskinaffär, Riddargatan 10
AB Jerns, Drottninggatan 33
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus
Kaféet, Barnhusgatan 6
Karlsson & Co, J. R., Gävlegatan 20
Lavass, M., F:a, Pilgrimsvägen 62, Hägersten
Lind, Tore, Doktor, Hornsgatan 1
Ljud & Bild AB, Untravägen 13, Hjorthagen
Mattor & Gardiner AB, Folkungagatan 59
Mode-Ferm, Box 2059
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13
Pettersson & Mentzing, Gamla Brogatan 17
Reinholds Nya Ängbageri & Konditori, Birkagatan 28
AB Revido, Birger Jarlsgatan 33
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma
Strömberg & Co AB, Regeringsgatan 66 A
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B
Winterthur Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2
Yellow Cab AB, Birger Jarlsgatan 37

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm
Bergholtz Klockgjuteri, Sigtuna
Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A,
Saltsjöbaden
Elema-Schönander AB, Industrivägen 23, Solna
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna
Insulander, Sten Läkare, Sveavägen 21, Djursholm
Möbelnytt, Tulegatan 2, Sundbyberg
Spånga Ved- & Brädgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga

ARLÖV

Aurell, Bertil, Läkare

HÖÖR

Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31
Eriksson, Sven, Tandläkare, Storgatan 39

LOCKARP

Lockarps Bageri AB

LUND

von Rosen, Erik, Docent, m. fru

MALMÖ

Austrell, T., Tandläkare, Branteviksgatan 5 B
Gynning, Inge, Överläkare, Allmänna Sjukhuset
Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42
af Jochnick, C. A., Gust. Adolfs torg 8 A
von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset
Velocitet, Firma, Nobelvägen 19
Willén, Ida och Gösta, Läkare, Köpenhamnsvägen 6

SÖDERTÄLJE

Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsvägen 29
Södertälje Trävaru AB, Järnagatan 60
Wallgren, Erik, Stadsläkare

VEBERÖD

Romaeus, Ture, Tandläkare

KONVALESCENTHEM

Konvalescenthemmet Alsborg
Konvalescenthemmet Fjällfarargården
Konvalescenthemmet Björkefors
Fritidsgården Ramnås
Konvalescenthemmet Åsen
Långasjöns Semesterhem
Svanholmens Vilohem

Status, organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka
Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka, styrelsen
Förbundsexpeditionens Personal
Status Lokalredaktion, Malmö
Vinterhälsnings Redaktion, Sandträsk

LOKALFÖRENINGAR

Blekinge Läns Centralorganisation för Hjärt- och Lungsjuka
Karlskronaortens Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Karlshamn
Ronneby Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Furs Patientförening
Gävleborgs Centralorganisation för Hjärt- och Lungsjuka
Gävle Konvalescentförening
Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Hofors
Nordvästra Hälsinglands Konvalescentförening
Norra Hälsinglands Konvalescentförening
Ockelbo Konvalescentförening
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Sandviken
Västra Hälsinglands Konvalescentförening
Patientföreningen Sanatoriet, Bollnäs
Selggrens Sanatoriums Patientförening, Strömsbro
Hjärt- och Lungsjukas Samorganisation i Göteborgs- o. Bohus l.

GOTT NYTT ÅR

TILLÖNSKAS AV

- Hjärt- och Lungsjukas Konvalescentförening i Göteborg
Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg
Patientföreningen, Rävlanda Sanatorium
Uddevalle Konvalescentförening
Patienternas Självhjälpskassa, Svenshögen
Hallands Hjärt- och Lungsjukas Centralorganisation
Mellersta Hallands Konvalescentförening
Norra Hallands Konvalescentförening
Södra Hallands Konvalescentförening
Varbergs m. o. konvalescentförening
Fagereds Patienters Understödsförening, Ullared
Jämtlands Läns Konvalescentförening
Sollidens Patienters Understödsförening, Östersund
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Jönköpings län
Jönköpingsortens Konvalescentförening
Värnamo Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Patientföreningen, Eksjö Sanatorium
Kalmar Läns Centralorganisation för Hjärt- och Lungsjuka
Kalmarortens Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Nybro Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Oskarshamnortens Konvalescentfören. för Hjärt- och Lungsjuka
Vimmerbyortens Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Västerviksortens Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Ölands Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Målilla Patienters Understödsförening
Gotlands Konvalescent- och Patientförening
Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Centralförening
Avestaortens Konvalescentförening
Föreningen Kedjan, Borlänge
Ludvikaortens Konvalescentförening
Borlänge Silikosförening
Föreningen Ringen, Falun
Högbo Patientförening, Falun
Kristianstads Läns Centralorganisation för Hjärt- och Lungsjuka
Hässleholmsortens Kamratförening för Hjärt- och Lungsjuka
Kristianstadsortens Konvalescentfören. för Hjärt- och Lungsjuka
Nordvästra Skånes Konvalescentfören. för Hjärt- och Lungsjuka
Simrishamns Konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka
Broby Patienters Självhjälpsförening
Hjärt- och Lungsjukas Förening i Kronobergs län
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Malmöhus län
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Hälsingborg m. o.
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Lund m. o.
De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Ystad
Landskrona Konvalescentförening för lungsjuka
Mellanskånes Konvalescenthjälp, Eslöv
De Hjärt- och Lungsjukas Förening i Malmö
Lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Trelleborg m. o.
De Hjärt- och Lungsjukas Förening i Skurup m. o.
Patienternas Förening Nytt och Trevnad, Orup
Patientföreningen, Kungshults Sanatorium, Hälsingborg
Patientföreningen Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö
Patientföreningen, Lungkliniken, Lund
Norrbyggens Centralorganisation för Hjärt- och Lungsjuka
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka, Piteå
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka, Kalix
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka, Luleå
Sandträsk Patientförening
Stora Ekebergs Patient- och Konvalescentförening
Centralstyrelsen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholm
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholm
S:t Görans Patientförening, Stockholm
Söderby Patientförening, Uttran
Tjärnans Patientförening, Hedemora
Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening
Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Södermanl. län
Eskilstuna Konvalescentförening
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Nyköping
Katrineholms Hjärt- och Lungkonvalescenter
Lungkliniken Patientförening, Eskilstuna
Uppsala Läns Centralorganisation för Lungsjuka
Uppsala Konvalescentförening
Älvkarleby Konvalescentförening
Enköpingsortens Konvalescentförening
Patientföreningen vid Lungkliniken, Uppsala
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Värmlands län
Lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Karlstad
Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Arvika
De Hjärt- och Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn
Konvalescentföreningen i Säffle m. o.
Hagfors Konvalescentförening
Patientföreningen Enighet, Lungkliniken, Arvika
Västerbottens Läns Hjärt- och Lungsjukas Centralförening
Byske Konvalescentförening
Konvalescentföreningen Bången, Lycksele
Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå
Tärna Konvalescentförening
Patientföreningen, Hällnäs sanatorium
Västernorrlands Lungsjukas Centralförening
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Sundsvall
Norra Ångermanlands Konvalescentförening, Örnsköldsvik
Västra Medelpads Konvalescentförening
Föreningen Nytt och Nöje, Lungkliniken, Örnsköldsvik
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall
Österåsens Patientförening
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Västmanl. län
Konvalescentföreningen Aros, Västerås
Köpings Konvalescentförening
Fagerstaortens Konvalescentförening
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Västerås
Sälko, Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka
Marks Konvalescentförening, Skene
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Åsunden
Patientföreningen Skogsblomman, Borås
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Örebro län
Örebro Konvalescentförening
Karlskoga Konvalescentförening
Garphyttans Patientförening
Centralorganisationen för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland
Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland
De Lungsjukas Förening och Understödsfond, Norrköping
Kolmårdspatienternas Intresseförening

STOCKHOLM

Vid elektriska installationer
ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38
Affär: LILLA BROGATAN 30

100 telefonblock 12:—

(format 80×140 mm)

med 100 blad prima skrivpapper per block

Affärskuvert 1.000 st.	8:50
Album, löstagbara blad	5:50
Dupl.-p. 74 gr. 10.000 st.	90:—
Gaffelpärm A 4-kv. 10 st.	9:—
Genomsl.-post A 4 pr 1.000 st.	6:25

Allt i branschen. Lägsta pris.
Tel. 20 64 58

Kontorslagret

Gamla Brogatan 36, Stockholm

STOCKHOLM

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetskodon, Trätöfflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntöfflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tåg- virke, Bindgarn och seldon finner Ni i Oskar W. Lindgren & Co Läderhandel, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. Obs! Boxkalv- stövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av C. G. Ströms i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

UPPSALA

Chr. Rabens Eftr.

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

UPPSALA

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör

ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS

SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

KÖP

SOLSTICKAN

BÖCKER, DIKTARE OCH MORAL

Att försöka städja en diktare i den eller den idéns tjänst är en ofruktbar strävan. Det enda man med fog kan uppmana honom till är att våga vara sig själv trots både bud och förbud och inte bli rädd ens om detta skulle föra till — tendens.

KARIN BOYE

Diktens frihet betyder icke minst frihet från alla doktriner. Endast i kraft av denna frihet kan den fullfölja sitt särskilda värv. Dess värv är att ge uttryck åt det omedelbara livet. Diktens frihet ligger i själva dess be- grepp av dikt.

JOHN LANDQUIST

En "realism" som söker komma från den moraliska värderingen är ännu mer verklighetsfrämmande än den all- ra mest högtsvävande idealismen; ty de moraliska värdena är lika obestridd- liga realiteter som skyskrapor, far- tygsdäck och kvinnokroppar, och den drift som tvingar oss att värdera är en lika ofrånkomlig del av den mänsk- liga naturen som könsdriften eller de- struktionsbegäret.

STEN SELANDER

Det är sant, att inte alla böcker lämpa sig att sätta i handen på vem som helst, men detta är i och för sig ingen in- vändning mot böckerna. Jag vet ing-

enting annat att här lita till än takt och omdöme. Skall publiken hållas i evig omyndighet, är utsikterna ganska små, att den någonsin skall nå den grad av omdömesgillhet, som tar sikte på det goda och låter det dåliga vara. Eller har man någon metod att före- slå, som erbjuder några garantier för att de självtagna förmyndarna ha säk- rare omdöme än de, som de vilja ut- öva förmynderskap över?

ALF AHLBERG

Författarna av den nya typen är san- na mot sig själva såtillvida att de icke framför litterära fantasier om en ro- mantisk kärlekslycka som de aldrig ägt. I stället visar de modet att tillstå och utlämna sin sexuella misär, vilken de delar med flertalet människor i det nutida samhället. Deras böcker ger ut- tryck åt besvikelse, leda och oro, men också åt en djup kärlekslängtan och ett djupt ömnetsbehov, som inte låter sig trängas undan och tystas ner och som inte nöjer sig med stenar i stället för bröd.

ARTUR LUNDKVIST

VÄLKOMMEN TILL GOD MAT

VARMRÄTTER 250

BORDSERVERING:

PILGÅRDEN . . . vid Triangeln
STRÖGET Södergatan 5
FOLKETS HUS . . . Nobeltorget
DOMUS i varuhuset

Domusrestaurangen, Drottning-
torget och Petri Pumpa
har stängt söndagar.

SJÄLVSERVERING:

BERGSGÅT. 20 . . . "Arbetet"
MALMGÅRDEN Drottningg. 6
DROTTNINGTORGET 10
KONSUMRESTAURANGEN

Bantorget 6, Lund
PETRI PUMPA
S:t Petri Kyrkogat 7, Lund

SOLIDAR-RESTAURANGERNA

Hemmets trevnad ökas genom

VACKRA TAPETER

C. A. Kåbergs Tapetaffär

J. V. Modin AB.

Regeringsgatan 5, Stockholm

Telefoner: 11 15 37 - 11 15 38 - 11 15 50

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-,

Emballagetryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 228 92

Gynna
svensk industri

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.

N. Mälärstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörsfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

KLOSTERS FABRIKER K/B

JÖNKÖPING

Tillverkning av takpapp

AVKOPPLING - KOMFORT - GOD MAT

Malmö: Kungsparken, Druvan, Kvarnen, Tröls Jins Kru, Jägers-
ro, Teaterrestaurangen, Hotell Tunneln, Mitt i City,
Flygrestaurangen

Lund: Storkällaren
Eslöv: Gyllene Hornet
Ystad: Kronan, Norra
Promenaden
Landskrona: Hotell Bristol
Kristianstad: Kong Christian
Hässleholm: Stadshotellet

Karlshamn: Kungsgripen
Hälsingborg: Kvarnen,
Vikingen-Röde Orm
Trelleborg: Lyktan
Ängelholm: Rönne
Hörby: Stora Hotellet
Sölvesborg: Stadshotellet

Ronneby: Rådhuskällaren

Välkomna till sydsvensk smak och miljö
SKÅNES ALLMÄNNA RESTAURANGAKTIEBOLAG

Prenumerera på

Status

TS-ansluten

AMNESOMRÅDE:

SOCIALPOLITIK — SOCIALMEDICIN

Vård på konvalescenthem ger

REKREATION • VILA

● **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**

Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,**

UNDERSÅKER (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,**

EDSBJÖRKE (Värmlands län)

Telefon: Sunne 0565/271 65

Plats för 26 gäster

● **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP**

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA**

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● **LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Vintertid Karlshamn 1566

Plats för 22 gäster

● **SVANHOLMENS VILOHEM, SVANSHALS, OSBY**

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Telefon: 0479/117 14

Exp.: Kamregatan 3, MALMÖ C

Telefon: 040/97 53 44

Plats för 27 gäster

EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE
VÅRD

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokalföreningar